

Bijlage 2 - Archeologie

Gemeente Deventer, archeologisch beleidsadvies 480

Vlekkenplan Actualisering bestemmingsplan

Auteur: drs. E. Haveman (Adviseur Archeologie)
Namens Bevoegd gezag: drs. B. Vermeulen (Gemeentelijk Archeoloog)

Datum: 02-04-2012

Gebied ten zuiden van de sportvelden Diepenveen (Boxbergerweg, t.h.v. nr 79, Diepenveen)

Beschrijving fysieke en natuurlijke omgeving

Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplandeelgebied ten zuiden van de sportvelden Diepenveen wordt gevormd door de delen van de kadastrale percelen 6593 en 6237, sectie A, Diepenveen, die tussen de Boxbergerweg en het erf van Boxbergerweg 79 liggen.

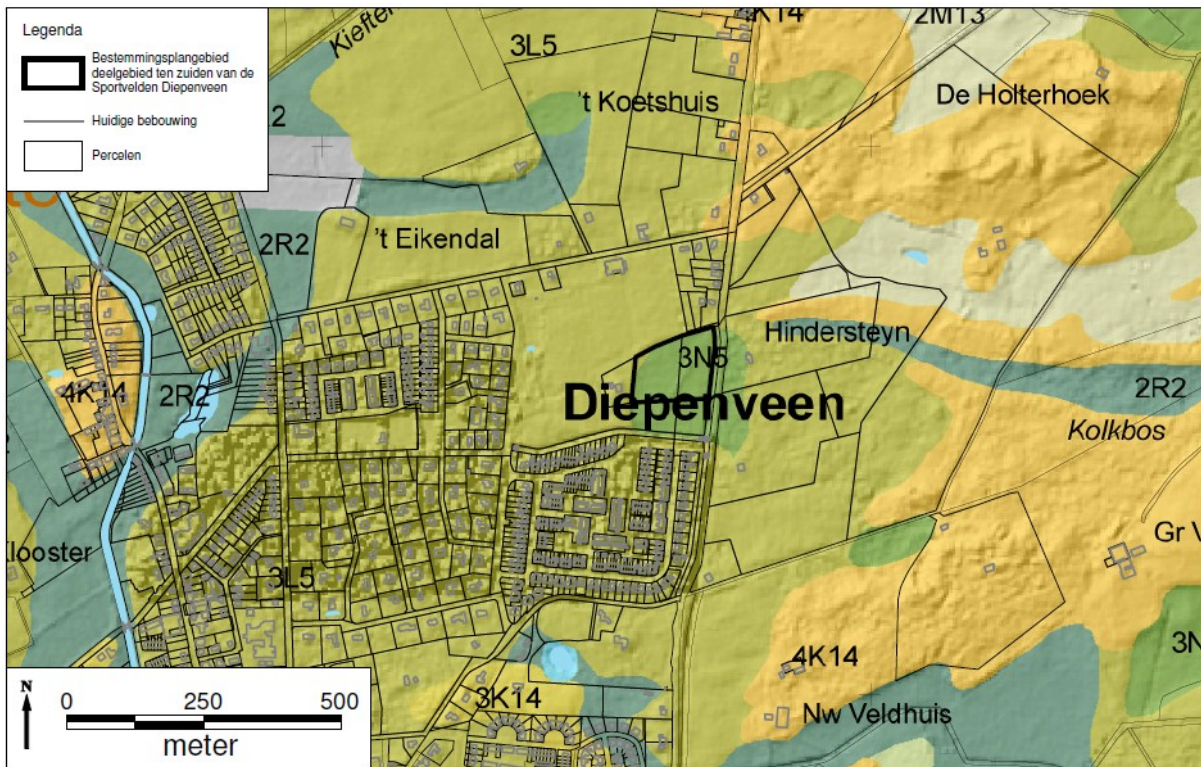
Grondgebruik

Het deelgebied is in gebruik als grasgrond.

Geomorfologie

Het natuurlijk landschap van het buitengebied van de gemeente Deventer bestaat grotendeels uit jong dekzand. Het jonge dekzand is door de wind afgezet tijdens de laatste ijstijd (ca. 120.000-10.000 jaar geleden). Hierdoor zijn afwisselend dekzandhoogtes en dekzandlaagtes ontstaan. De dekzandruggen waren goed geschikt voor akkerbouw. Vaak waren de dekzandruggen al vanaf de prehistorie door mensen in gebruik.

Het deelgebied ligt in een uitblazingslaagte die grenst aan een dekzandwieling en hoge dekzandduinen. De laagte is niet moerassig. Bodemkundig is sprake van een veldpodzol. Veldpodzolen ontstaan meestal op de relatief iets vochtigere locaties die later ontgonnen worden.

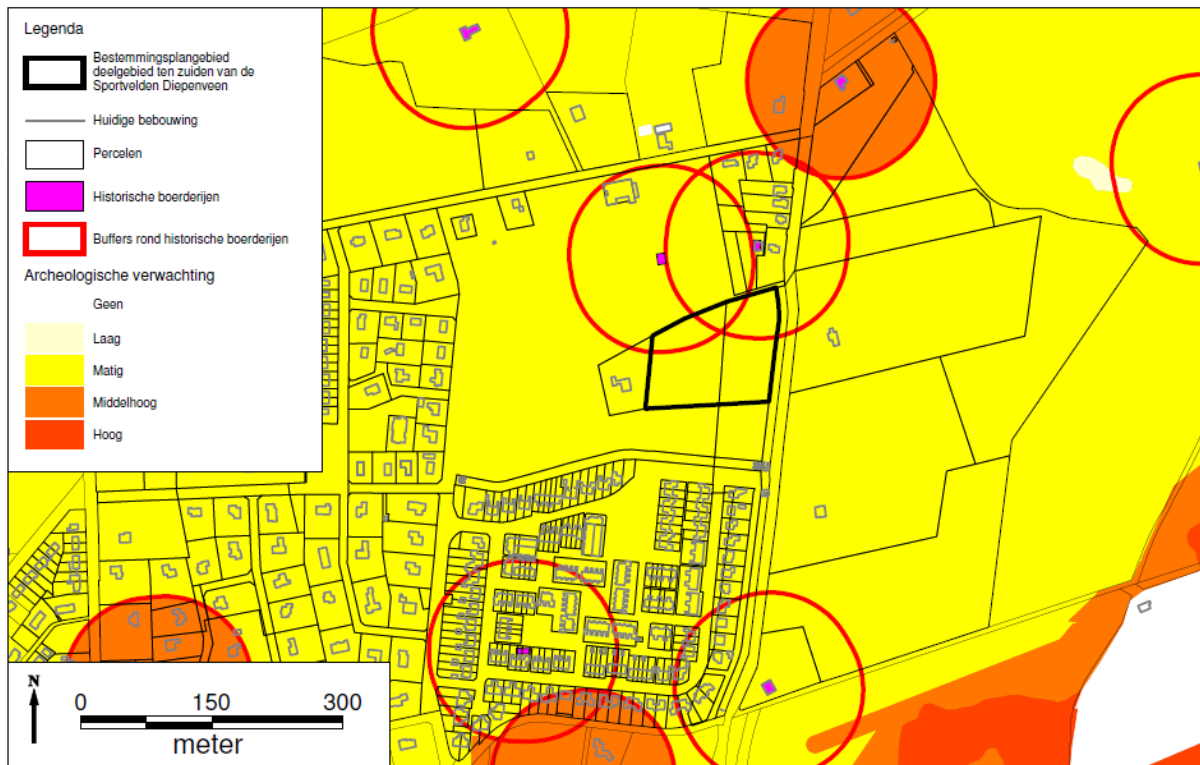
Beschrijving archeologische en historische elementen

Prehistorie

In het deelgebied liggen geen bekende vindplaatsen uit de prehistorie. Vanwege de ligging in een uitblazingslaagte heeft het deelgebied een matige archeologische verwachting. Er worden slechts randverschijnselen verwacht van bewoning op de hoger gelegen delen in de omgeving.

Middeleeuwen en nieuwe tijd

Het deelgebied ligt ten zuiden van twee historische erven: Nijland en Noordhoek. Beide erven hebben een vroegste vermelding in 1832. Omdat de boerderijen een vroegste vermelding hebben die jonger is dan 1800 en waarschijnlijk geen oudere voorganger hebben, worden in de bufferzone van 100 m alleen randverschijnselen van het 19de –eeuwse erf verwacht en geen oudere voorgangers. De bufferzones hebben daarom geen middelhoge archeologische verwachting gekregen. Er zijn geen historische aanwijzingen voor andere resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Het grondgebruik op de kadastrale kaart van 1832, heide, sluit aan bij het ontstaan van een veldpodzol in het gebied.

Verwachting, selectie

Het deelgebied heeft een matige archeologische verwachting. Deze locatie wordt daarom opgenomen zonder dubbelbestemming Waarde – Archeologisch verwachtingsgebied.

Park Zandweerd (Oude IJsbahn en sportvelden Zandweerd)

Beschrijving fysieke en natuurlijke omgeving

Afbakening van het gebied

Het deelgebied Park Zandweerd wordt gevormd door het terrein van de Oude IJsbahn langs de Rembrandtkade en de sportvelden die ten nooroosten daarvan liggen. Het deelgebied wordt begrensd door de Rembrandtkade, Roland Holsteinlaan, Brederodelaan, Joost van den Vondellaan en de Hobbemastraat. De erven van Brederodelaan 1 t/m 39 en de flats aan de Hobbemastraat vallen buiten het deelgebied.

Grondgebruik

Het deelgebied is in gebruik als grasgrond, parkeerterrein, park en sportveld.

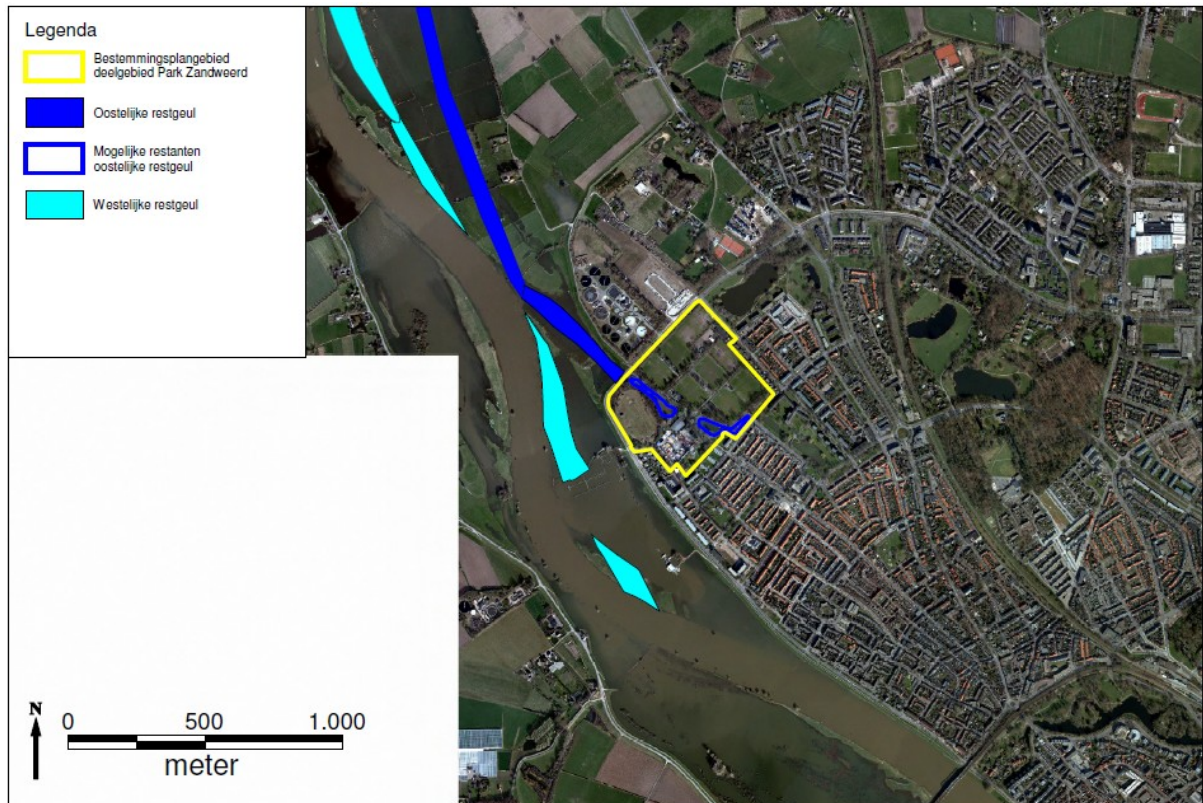
Geomorfologie

Het natuurlijk landschap rond de stad Deventer bestaat grotendeels uit jong dekzand. Het jonge dekzand is door de wind afgezet tijdens de laatste ijstijd (ca. 120.000-10.000 jaar geleden). De dekzandruggen waren goed geschikt voor akkerbouw en vaak waren ze al vanaf de prehistorie door mensen in gebruik.

Tijdens het laatste deel van de laatste ijstijd (ca. 15.000-10.000 jaar geleden) werd ook in het IJsseldal een grote hoeveelheid dekzand afgezet. Er werd een dekzandrug gevormd, die als waterscheiding fungeerde. Hierdoor stond het noordelijke deel van de IJssel bij Deventer niet meer in contact met de Rijn en werd door het IJsseldal alleen water van lokale beken naar het noorden afgevoerd. In de loop der tijd vond vernatting plaats, omdat de beken in het IJsseldal die naar het zuiden afwaterden door overstromingen uit het riviereengebied naar het noorden werden gestuwd. Hierdoor ontstond uiteindelijk tussen 350 en 600 een doorbraak in de waterscheiding en vanaf dat moment was (weer) sprake van een grote rivier in het IJsseldal. Het tijdstip waarop de waterscheiding doorbrak is nog onduidelijk. Duidelijk is wel dat in de prehistorie en de Romeinse tijd er geen grote rivier door het IJsseldal stroomde.

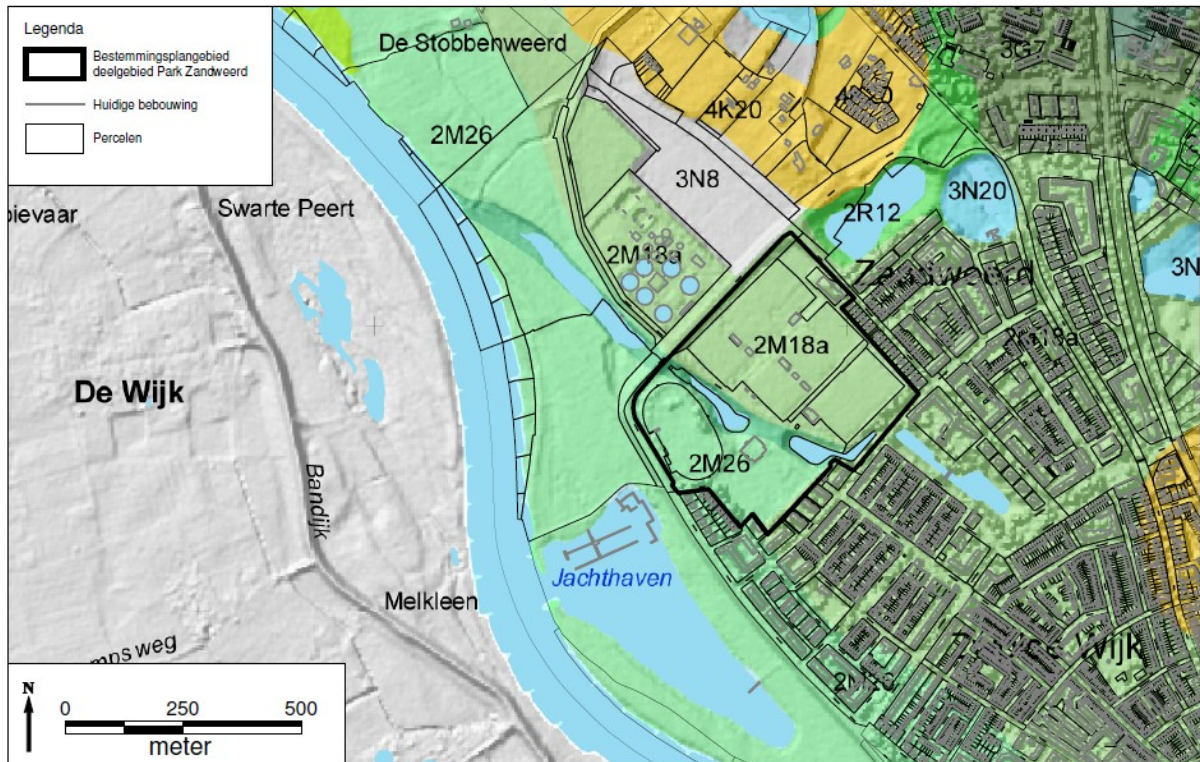
Vanaf het doorbreken van de waterscheiding tot het aanleggen van de dijken stonden grote delen van het jonge dekzandlandschap onder invloed van de IJssel. De IJssel was een meanderende rivier, waarvan de hoofdgeul zich insneed in oudere lagen en zich bij het insnijden geleidelijk verplaatste. Hierdoor ontstond een brede stroomgordel met restgeulen. In perioden van hoog water trad de IJssel regelmatig buiten haar oevers en buiten de stroomgordel. Na de bedijking vanaf de 14de eeuw nam de invloed van de IJssel af, maar vonden nog wel af en toe dijkdoorbraken plaats.

Het deelgebied stond na het doorbreken van de waterscheiding tussen 350 en 600 onder invloed van de IJssel. Ook na het aanleggen van de dijken, wat met name vanaf de 14de eeuw op georganiseerde schaal gebeurde, bleef het deelgebied buitendijks liggen en bleef dus onder invloed van de rivier.

Uit recent geomorfologisch booronderzoek door de Universiteit van Utrecht in de uiterwaarden bij Deventer kwamen twee restgeulen van de IJssel op de huidige oostelijke oever van de IJssel naar voren. De meest oostelijke daarvan is nog als hank zichtbaar ter hoogte van de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Het is niet zeker uit welke periode deze restgeul dateert. Mogelijk loopt deze waterloop door in de richting van het deelgebied. De nog aanwezige waterpartijen achter de oude ijsbaan en langs de Hobbemastraat zijn mogelijk het laatste restant van deze oostelijke restgeul. Op de kadastrale kaart van 1832 staat de waterpartij achter de oude ijsbaan nog in verbinding met de hank en is de waterpartij langs de huidige Hobbemastraat nog niet aanwezig.

Deze waterpartijen lopen als grens over de fysisch geografische kaart van Zuid-Salland. Ten noorden van de waterpartijen ligt een relatief hoog gelegen rivierterrasvlakte, die plaatselijk bedekt is met dekzand en ten zuiden van de waterpartijen ligt een uiterwaardvlakte.

Op de rivierterrasvlakte kunnen oudere resten nog aanwezig zijn, terwijl op de uiterwaardvlakte alleen jongere resten van na het verleggen van de hoofdgeul van de IJssel aanwezig zullen zijn. Oudere resten zullen hier opgeruimd zijn door de rivier.

Bodemkundig is het deelgebied niet gekarteerd. Op basis van de geomorfologische eenheden, kunnen op deze de rivierterrasvlakte enkeerdgronden zijn ontstaan. Enkeerdgronden ontstaan door ophoging van akkers met mest of plaggen, waardoor een dik (dikker dan 50 cm) plaggendek ontstaat. Deze gronden ontstaan meestal op de voor akkerbouw geschikte relatief hogere en drogere delen. Op plaatsen waar slechts zwakke bodemvorming en heeft plaatsgevonden en geen plaggendek is ontstaan, kunnen kalkloze ooivaaggronden ontstaan zijn. In de uiterwaardvlakte kunnen poldervaaggronden en ooivaaggronden ontstaan zijn.

Beschrijving archeologische en historische elementen

Prehistorie

In het deelgebied zijn geen vindplaatsen uit de prehistorie bekend. Het deelgebied ligt op de hogere gronden langs de IJssel. Verlinde reconstrueert over deze hoge delen een prehistorisch landroute langs het IJsseldal. Bij grondwerkzaamheden aan de Pekelharingsweg in 1956, 1964, 1969 en 1974 kwamen op verschillende plaatsen scherven daterend tussen de late bronstijd en de vroege Romeinse tijd aan het licht (project 1016, 1017, 1025). In geen van deze gevallen ging het echter om structureel onderzoek, zodat een goed beeld van de bijbehorende sporen ontbreekt. In 1956 kwamen een vijftal urnen aan het licht die erop wijzen dat ter plaatse een grafveld moet hebben gelegen (project 1012).

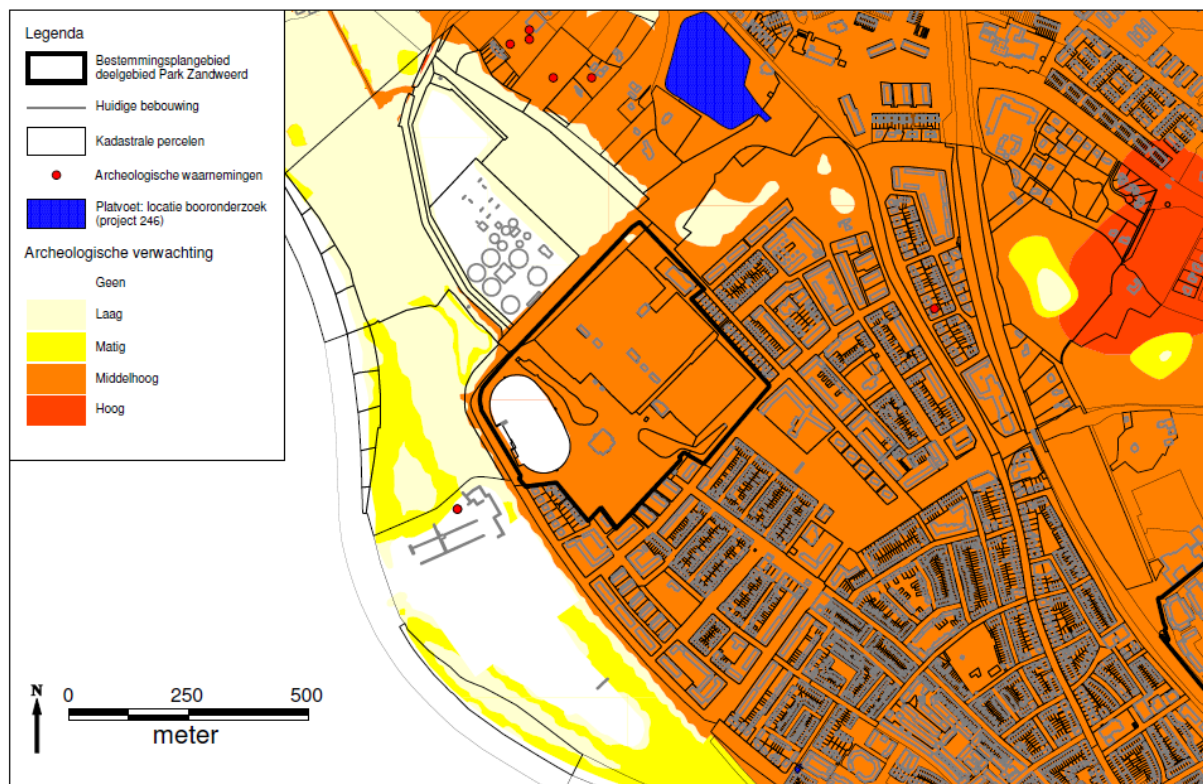
Mede op basis van deze waarnemingen werd in 2005 een booronderzoek uitgevoerd op de hoek Platvoet-Zwolsesweg (project 246), ongeveer 300 m ten noordoosten van het deelgebied. Hieruit bleek dat dit deel van het terrein eerder ontgraven is. Dit zegt echter niets over de verwachting van de rest van de hogere delen langs de IJssel; mogelijk is daar de bodemopbouw nog intact. In het deelgebied moet dus rekening gehouden worden met structuren uit de prehistorie.

Hierbij moet worden opgemerkt, dat eventuele archeologische resten uit de prehistorie ten zuiden van de waterpartijen waarschijnlijk zijn opgeruimd door de rivier.

Middeleeuwen en nieuwe tijd

Er zijn geen eenduidige aanwijzingen voor historische elementen in het deelgebied. Mogelijk liep de Landweer om Enk, een verdedigingssysteem uit de 14de eeuw gedeeltelijk door het deelgebied. De landweer bestond uit greppels, wallen en op sommige plaatsen palissaden.

De exacte locatie van landweren is moeilijk te voorspellen. Meestal wordt de kadastrale kaart van 1832 gebruikt om meer duidelijkheid te verkrijgen over de locaties van de landweren. Van deze kaart is het laatmiddeleeuwse cultuurlandschap af te leiden, omdat de grote landschappelijke veranderingen door de mechanisatie van bouw, sloop en landbouw in 1832 nog niet hadden plaatsgevonden. In 1832 waren de landweren zelf niet meer in gebruik, maar zijn ze vaak nog wel te herkennen als grasperceel in eigendom van de stad Deventer. Ook kunnen resten van de landweer als smalle houtwallen of hakhoutpercelen te herkennen zijn. In de omgeving van het deelgebied zijn echter geen aanwijzingen te vinden.

Verwachting, selectie

Met uitzondering van de contour van de oude ijsbaan en een kleine plek in de groenstrook langs de Roland Holsteinlaan, heeft het deelgebied een middelhoge archeologische verwachting. De locatie van de ijsbaan zal hoogst waarschijnlijk verstoord zijn bij het aanleggen en slopen van de ijsbaan en heeft daarom geen archeologische verwachting meer. De kleine plek in de groenstrook langs de Roland Holsteinlaan heeft een lage verwachting.

Gebieden die op basis van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer een middelhoge en hoge verwachting hebben, dienen in het bestemmingsplan opgenomen te worden met de dubbelbestemming Waarde - Archeologisch verwachtingsgebied. Voor de voorwaarden die hier van toepassing zijn, wordt verwezen naar de planregels.

Boxbergerweg Noord (Rode Dorp en Driebergenbuurt)

Beschrijving fysieke en natuurlijke omgeving

Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplandeelgebied Boxbergerweg Noord wordt begrensd door de Burgersdijkstraat, Roelofsbeeldstraat, Moerakkerstraat en de Boxbergerweg in het noorden, de Diepenveenseweg in het oosten, de Hoge Hondstraat in het zuiden en de Schurenstraat, Middelweg en de Middelstraat in het westen.

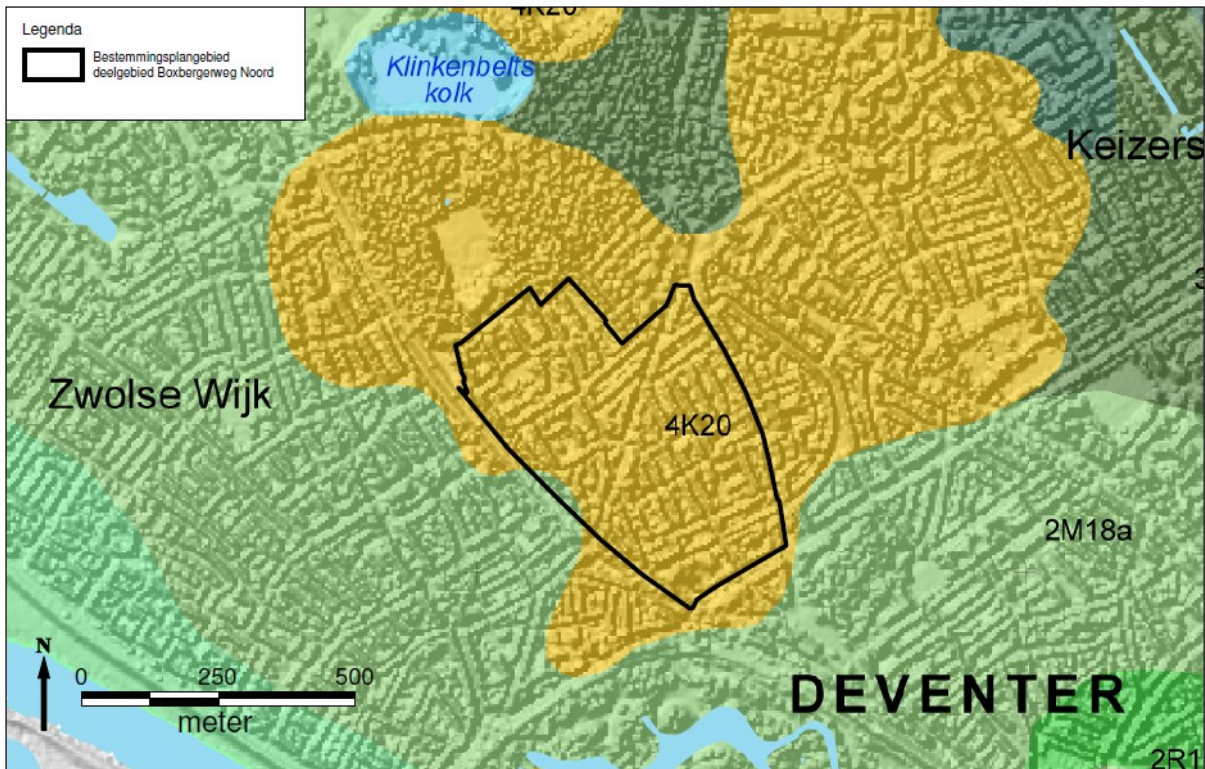
Grondgebruik

Het deelgebied Boxbergerweg Noord is voor het overgrote deel bebouwd en in gebruik als erven, wegen en groenstroken.

Geomorfologie

Het natuurlijk landschap van het buitengebied van de gemeente Deventer bestaat grotendeels uit jong dekzand. Het jonge dekzand is door de wind afgezet tijdens de laatste ijstijd (ca. 120.000-10.000 jaar geleden). Hierdoor zijn afwisselend dekzandhoogtes en dekzandlaagtes ontstaan. De dekzandruggen waren goed geschikt voor akkerbouw. Vaak waren de dekzandruggen al vanaf de prehistorie door mensen in gebruik.

Het deelgebied Boxbergerweg Noord ligt voor het grootste deel in een gebied met hoge rivierduinen. Langs de westelijke grens van het deelgebied, ter hoogte van Middelweg 30-44, ligt een gebied dat bestaat uit rivierterrasvlakte, plaatselijk bedekt met dekzand, dat relatief hoog gelegen is. Deze relatief hoog gelegen delen zijn geschikt voor bewoning.

Bodemkundig is het deelgebied niet gekarteerd. Op basis van de geomorfologische eenheden, kunnen op deze locaties enkeerdgronden of akkereerdgronden zijn ontstaan. Enkeerdgronden ontstaan door ophoging van akkers met mest of plaggen, waardoor een dik (dikker dan 50 cm) plaggendeek ontstaat. Deze gronden ontstaan meestal op de voor akkerbouw geschikte relatief hogere en drogere delen. Akkereerdgronden ontstaan door ophoging van akkers met mest of kleiplaggen waardoor een matig dik (dunner dan 50 cm) plaggendeek ontstaat. Deze gronden ontstaan op mineralogisch iets rijkere koppen aan de grens van het rivierkleigebied.

Op plaatsen waar slechts zwakke bodemvorming en heeft plaatsgevonden en geen plaggendeek is ontstaan, kunnen vorstvaaggronden (in het zand van de hoge rivierduinen) of kalkloze ooivaaggronden (in de lichte zavel van de rivierterrasvlakten) ontstaan zijn.

Beschrijving archeologische en historische elementen

Prehistorie

In het deelgebied hebben verschillende archeologische onderzoeken plaatsgevonden, waarbij resten uit de prehistorie zijn aangetroffen. Na de sloop van delen van de Driebergenbuurt in het kader van de herstructurering van de Driebergenbuurt, heeft in december 2000 een klein archeologisch booronderzoek plaatsgevonden (project 211). Uit het booronderzoek bleek dat eventuele archeologische resten en het oorspronkelijke landschap onder de arbeiderswijk uit 1919 nog intact waren en dat archeologisch onderzoek nog goed mogelijk is. In 2001 heeft daarop een klein proefonderzoek plaatsgevonden, waarbij een aantal kleine werkputten werd aangelegd. In één van de werkputten werd een deel van een huisplattegrond uit de late ijertijd aangetroffen. Ook werden vier hardkuilen uit het mesolithicum aangetroffen. Uit één van de hardkuilen kwam een fragment van een vuurstenen bijl tevoorschijn.

In het kader van de herontwikkeling van de wijk werd in 2004 proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het gebied van de Moerakkerstraat, Klinkenbeltsweg en de Roelofveldstraat (project 248). Tijdens dit onderzoek werd duidelijk dat alleen de funderingen van de

gesloopte woningen door het esdek gegraven zijn en dat onder het esdek het natuurlijk landschap nog aanwezig was. Het oorspronkelijke landschap liet een sterk variërend en geaccentueerd reliëf zien, wat te verwachten is in een gebied met hoge rivierduinen. In de proefsleuven werd een akkerlaag waargenomen, waarin aardewerk uit het laat neolithicum of vroege bronstijd is aangetroffen. Ook zijn paalsporen en afvalkuilen gevonden, waarvan één te dateren was in de late ijzertijd.

In 2006 werd een tweede proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het kader van de herontwikkeling van de wijk. Dit maal werden sleuven gegraven op de hoek van de Klinkenbeltsweg en de Boxbergerweg (project 272). Ook hier werd een sterk wisselend reliëf waargenomen, met hoogteverschillen van meer dan 1,5 m over een afstand van 15 m. Hier werden paalsporen aangetroffen, die geen duidelijke structuur vormden. Uit de paalsporen kwam geen daterend materiaal tevoorschijn, maar de kleur en de vulling van de sporen doet vermoeden dat ze uit de prehistorie of vroege middeleeuwen dateren. Het is mogelijk dat de eventuele sporen op de hogere delen verploegd zijn door het akkergebruik in de middeleeuwen. Tijdens de proefsleuvenonderzoeken zijn aanwijzingen naar voren gekomen die erop wijzen dat de hogere delen verploegd of afgevlakt zijn.

Middeleeuwen en nieuwe tijd

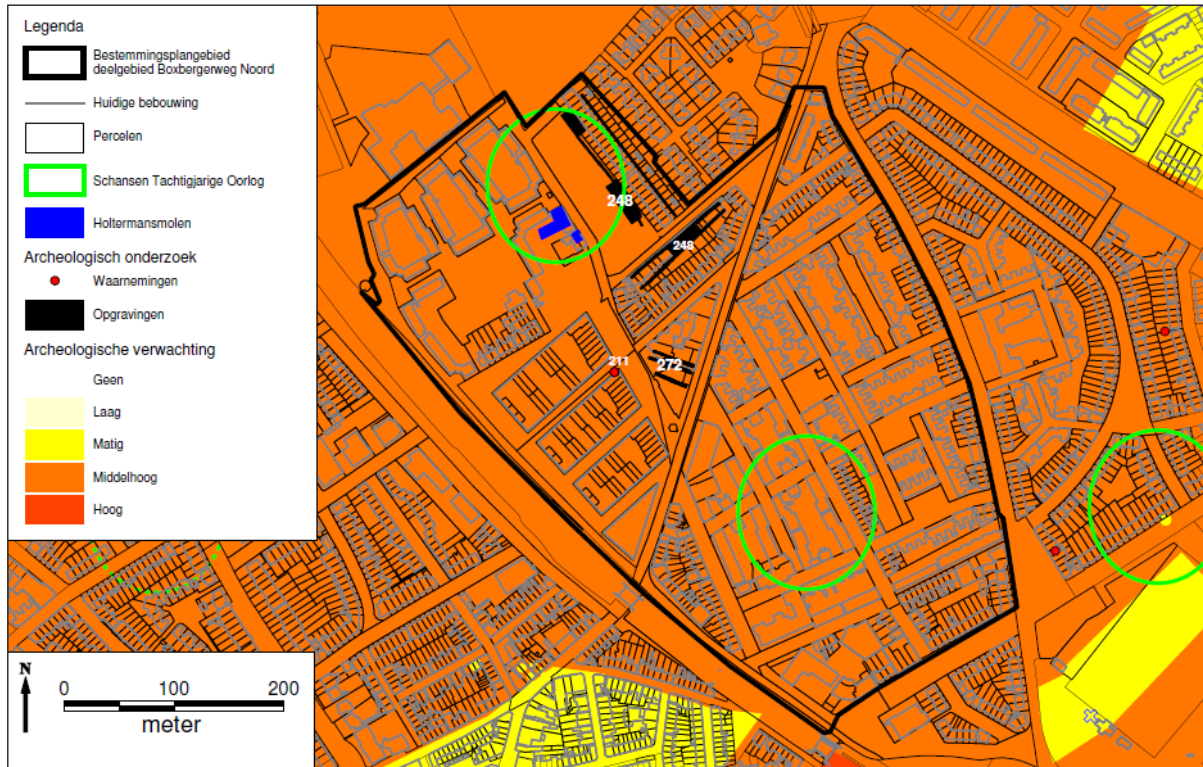
In het Nieuwe Plantsoen, ten noorden van het deelgebied, werd in 2005 bij werkzaamheden een fragment van een zogenaamde Kolbenarmring aangetroffen. Deze vondst is uniek voor Nederland. In totaal zijn in Europa slechts 26 exemplaren van vergelijkbare armbanden bekend. De meeste exemplaren in de omgeving van Nederland dateren uit de 5de en de 6de eeuw. Ze zijn aangetroffen in rijke graven of schatvondsten en worden daarom in verband gebracht met de Frankische koningen en hun volgelingen. De vondst in het Nieuwe Plantsoen wordt daarom gezien als een statussymbool van een regionale leider. Mogelijk lag in de omgeving van het Nieuwe Plantsoen een nederzetting van regionaal belang.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2004 (project 248) werd een palenrij, die vermoedelijk uit de middeleeuwen dateert, aangetroffen. De onderste laag van het esdek bevatte alleen materiaal dat dateerde uit de 9de tot de 11de eeuw, terwijl de hogere lagen alleen materiaal van na de 13de eeuw bevatten. Dit wijst er mogelijk op dat er een hiaat is van het gebruik van het gebied als akkercomplex. Een dergelijk hiaat is ook op een andere locatie buiten de middeleeuwse stad, aan de Molenbelt, aangetroffen.

In 2006 werden zoals hierboven genoemd paalsporen zonder duidelijke structuur aangetroffen (project 272). Op basis van de kleur en de vulling zouden de sporen uit de prehistorie of uit de vroege middeleeuwen kunnen dateren. Ter hoogte van de Boxbergerweg werd een mogelijke perceleringsgreppel uit de 16de eeuw aangetroffen.

In het deelgebied liggen mogelijk enkele schansen uit de Tachtigjarige Oorlog. De locatie van deze schansen is afgeleid van een schilderij van het beleg van Rennenberg in 1578. De Schans op de Klinkenbelt en Schans van Hopman Althoff ende Grouwstein die op dit schilderij zijn aangegeven liggen binnen het deelgebied. De archeologische resten die hiervan verwacht worden zijn wallen, greppels, mogelijk palissaden, en sporen van tijdelijke (houten) gebouwtjes.

Op de Hottingerkaart uit ca. 1787 staat de Holtermansmolen aangegeven op een duidelijk gemarkeerde hoge kop. Dit was een olie- en pelmolen die rond 1734 gebouwd is. De molen werd in 1926 ontwekt en later afgebroken. Op de Hottingerkaart zijn rond de molen akkers aangegeven. Het grondgebruik op de kadastrale kaart van 1832, bouwland, sluit aan bij het ontstaan van een enkeerdgrond en akkereerdgrond in het gebied.

Verwachting, selectie

Het gehele deelgebied heeft een middelhoge archeologische verwachting. Deze locatie wordt daarom opgenomen met dubbelbestemming Waarde – Archeologisch verwachtingsgebied.

Gebieden die op basis van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer een middelhoge en hoge verwachting hebben, dienen in het bestemmingsplan opgenomen te worden met de dubbelbestemming Waarde - Archeologisch verwachtingsgebied. Voor de voorwaarden die hier van toepassing zijn, wordt verwezen naar de planregels.

Brinkgreven

Beschrijving fysieke en natuurlijke omgeving

Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplandeelgebied Brinkgreven wordt begrensd door de Brinkgreverweg in het noorden, het Mensinksdijkje in het oosten, de Nico Bolkesteinlaan in het zuiden en de de Henri Dunantlaan in het westen.

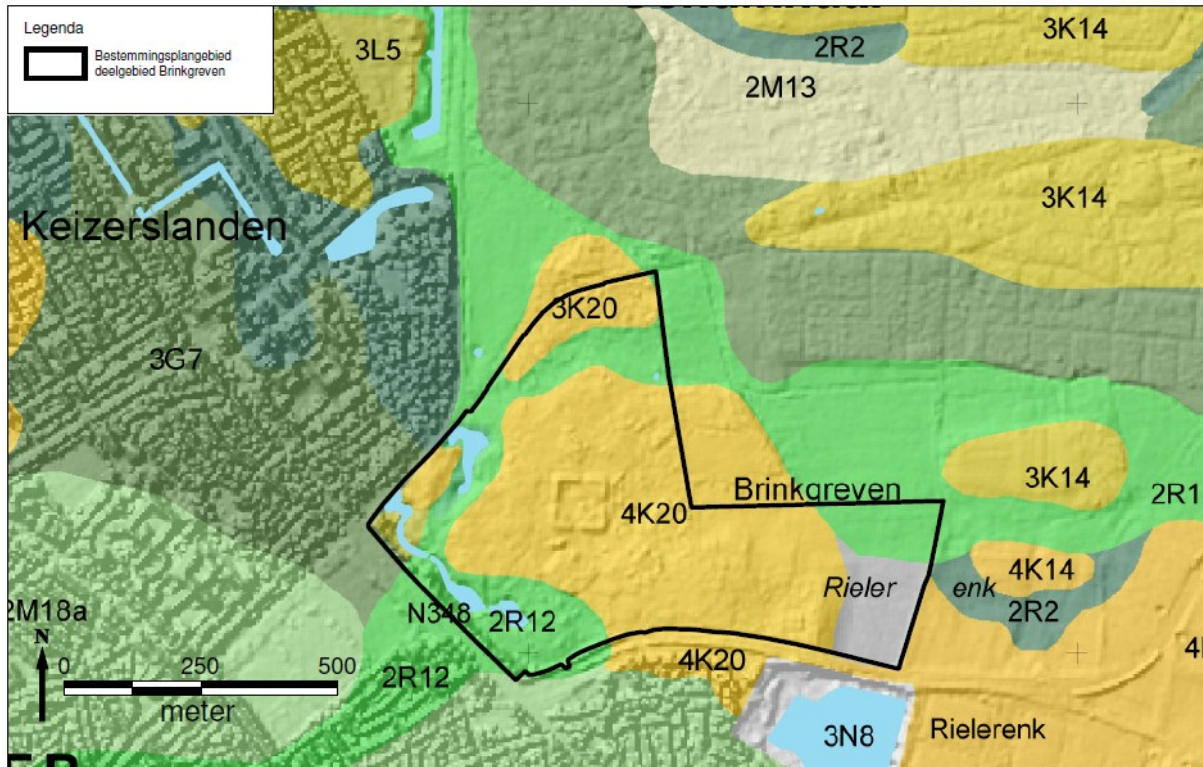
Grondgebruik

Het deelgebied Brinkgreven is gedeeltelijk bebouwd en in gebruik als park, tuin en bosperceel. Het oostelijke deel is in gebruik als landbouwgrond.

Geomorfologie

Tijdens het laatste deel van de laatste ijstijd (ca. 15.000-10.000 jaar geleden) werd ook in het IJsseldal een grote hoeveelheid dekzand afgezet. Er werd een dekzandrug gevormd, die als waterscheiding fungeerde. Hierdoor stond het noordelijke deel van de IJssel bij Deventer niet meer in contact met de Rijn en werd door het IJsseldal alleen water van lokale beken naar het noorden afgevoerd. In de loop der tijd vond vernatting plaats, omdat de beken in het IJsseldal die naar het zuiden afwaterden door overstromingen uit het rivierengebied naar het noorden werden gestuwd. Hierdoor ontstond uiteindelijk tussen 350 en 600 een doorbraak in de waterscheiding en vanaf dat moment was (weer) sprake van een grote rivier in het IJsseldal. Het tijdstip waarop de waterscheiding doorbrak is nog onduidelijk. Duidelijk is wel dat in de prehistorie en de Romeinse tijd er geen grote rivier door het IJsseldal stroomde.

Vanaf het doorbreken van de waterscheiding tot het aanleggen van de dijken stonden grote delen van het jonge dekzandlandschap onder invloed van de IJssel. De IJssel was een meanderende rivier, waarvan de hoofdgeul zich insneed in oudere lagen en zich bij het insnijden geleidelijk verplaatste. Hierdoor ontstond een brede stroomgordel met restgeulen. In perioden van hoog water trad de IJssel regelmatig buiten haar oevers en buiten de stroomgordel. Na de bedijking vanaf de 14de eeuw nam de invloed van de IJssel af, maar vonden nog wel af en toe dijkdoorbraken plaats.

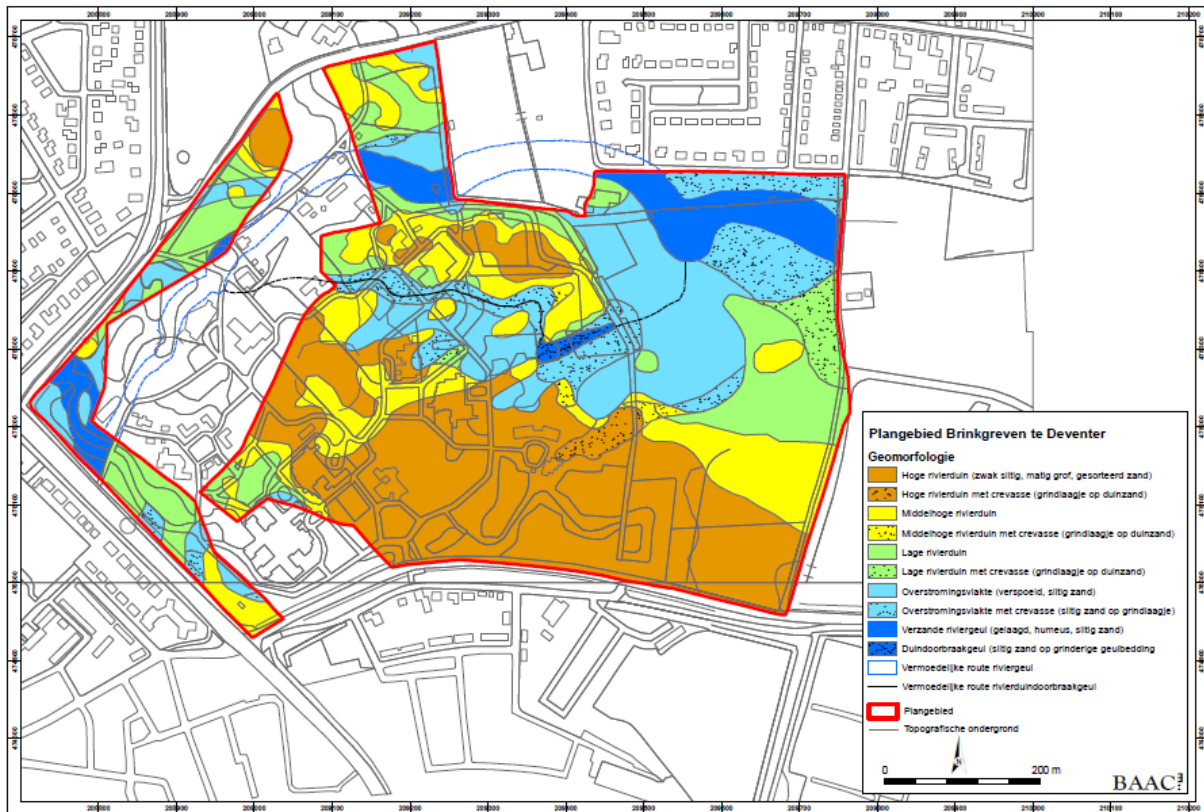

Op basis van de fysisch geografische kaart ligt het deelgebied op de randzone van het dekzandlandschap van centraal- Salland en het IJsseldal. In het centrale deel van het deelgebied bevindt zich een grote hoge rivierduin. Het meest noordelijke deel van het deelgebied bevindt zich een lage rivierduin. Deze rivierduinen zijn in het IJssel-Rijndal gevormd in de periode late Dryas tot preboreaal (vroeg Holoceen).

De twee rivierduinen zijn omgeven met jongere overloop en/of doorbraakgeulen. De noordelijke geul binnen het deelgebied heeft waarschijnlijk in verbinding gestaan met de oostelijker gelegen Douwelerkolk. Deze in de richting van het deelgebied afbuigende restgeul is waarschijnlijk een Holocene doorbraakgeul, ontstaan door opstuwning van water in de Bergweide.

BAAC bv heeft in 2010 een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd in het deelgebied en is op basis van dit onderzoek en recente wetenschappelijke literatuur over de landschapsontwikkeling gekomen tot een fasering van de landschapsvorming in het deelgebied¹:

¹ Miedema, 2010, 42-44.

In de periode late Dryas - vroeg Holoceen ontstonden de rivierduinen in het IJsseldal. Rivierduinen ontstaan alleen op plaatsen, waar de overheersende (zuid)westenwind loodrecht op de vroegere vlechtende of meanderende rivierbedding van de proto-IJssel stond. Waarschijnlijk was er dan ook in deze periode ten zuidwesten van het deelgebied een periodiek droogvallende, brede, ondiepe, zuid-noord afstromende riviergeul actief. De wind blies vanuit deze periodiek droogvallende geulbedding het beddingzand op tot hoge rivierduinen binnen het deelgebied.

In de periode ná de vorming van de rivierduinen is er, op basis van de twee aangetroffen duindoorsnijkgeulen, de overstromingsvlakten en het crevasselaagje, blijkbaar een kortstondige, hevige overstroming geweest binnen het deelgebied. Een ander restant van deze overstroming bevindt zich waarschijnlijk 800 m ten zuidoosten van het deelgebied. Hier bevindt zich de diepe, brede Douwelerkolk.

Er ontstonden binnen het deelgebied door een overstroming twee verschillende duindoorsnijkgeulen; overstromingsvlakten en grinderige crevasse-lagen.

De noordelijke geul is in een volgende fase van riviervlegging als riviertak gebruikt.

Op basis van archeologische indicatoren is de doorbraak die verantwoordelijk is voor de vorming van een crevasselaag over vrijwel alle delen van het deelgebied te dateren voor dat men in de midden-late bronstijd in het rivierduinengebied kwam wonen. Ook de overstromingsvlakten dateren op basis van archeologische indicatoren van vóór deze periode.

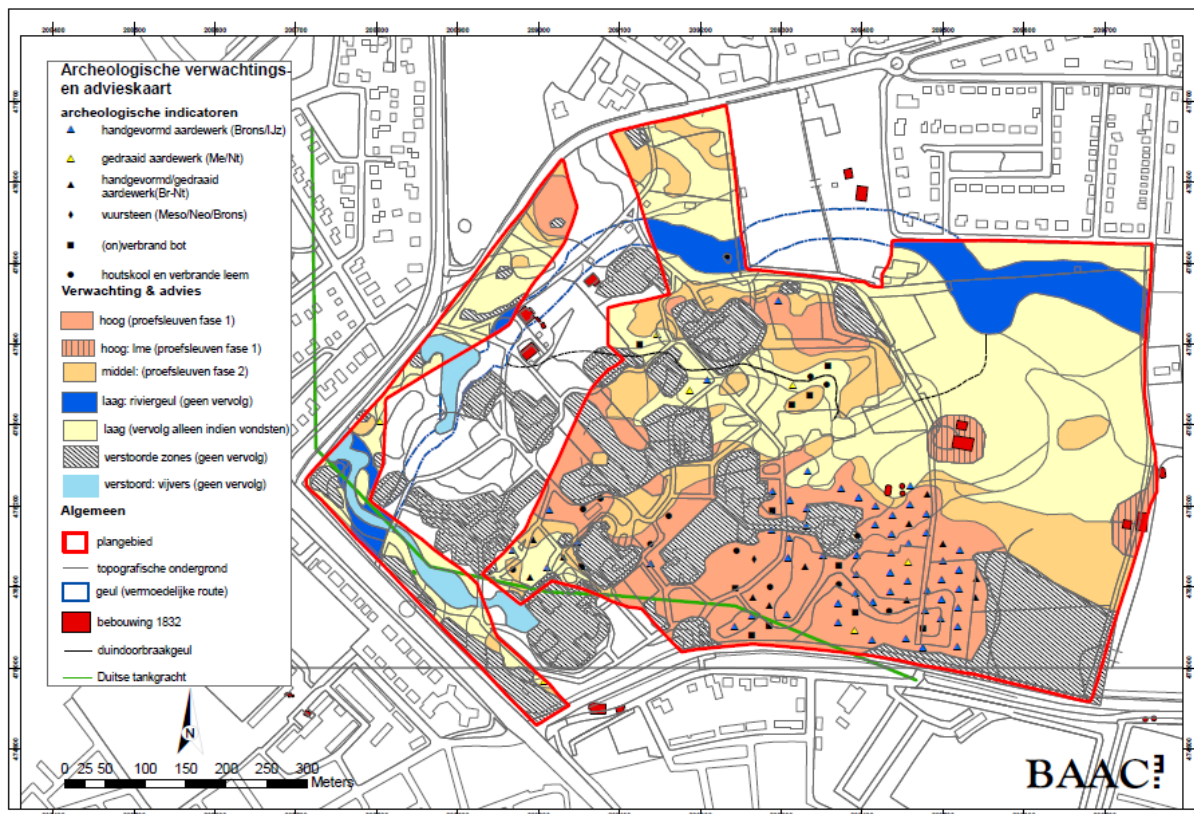
De geulen zijn waarschijnlijk van Holocene ouderdom en dateren van na de vorming van de rivierduinen. Voor de noordelijke geul zijn aanwijzingen aangetroffen dat deze geleidelijk is verzand in de periode na 350 na Chr. Pas na het aanleggen van de Douvelderdijk in 1350 na Chr. kwamen de geulen definitief droog te liggen en werden ze opgenomen in het akkerareaal. Hierdoor is een dik plaggendek in het gebied ontstaan, dat varieert van 0,5 tot 1,5 m dik.

Beschrijving archeologische en historische elementen

Prehistorie

BAAC bv heeft in 2010 een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd in het deelgebied. Tijdens dit onderzoek is een gespecificeerde verwachting voor het deelgebied opgesteld.

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek en die van het archeologisch onderzoek op het terrein van het Deventer Ziekenhuis, worden in het deelgebied nederzettingsterreinen uit de perioden midden bronstijd tot vroege middeleeuwen verwacht. Ook worden grafvelden uit deze perioden verwacht. Daarnaast wordt op één locatie een vuursteenvindplaats uit het mesolithicum of neolithicum verwacht.

Middeleeuwen en nieuwe tijd

Op basis van historische bronnen worden in (en op de grens van) het deelgebied drie laatmiddeleeuwse boerderijen verwacht. Langs de oostelijke rand van het deelgebied lag het erf Mensink, langs de noord-oostelijke grens Het Reeke (Alferdinck) en in het noordwesten van het deelgebied Brinkgreve (Tolnerinck). Deze erven worden voor het eerst vermeld in 1399 in een eigendommenlijst van de Bisschop van Utrecht. Waarschijnlijk hangt het ontstaan van deze boerderijen samen met het ontginnen van het gebied in de middeleeuwen, na de aanleg van de Douvelderdijk, die ten zuiden van het deelgebied lag, in 1350.

Het erf Brinkgreven (Tolnerinck) groeide uit tot een landhuis. In 1779 wordt melding gemaakt van een oude spijker met een nieuw gebouwd bouwhuis. In 1790 liet burgemeester Arnold Jacob Weerts het nu nog bestaande herenhuis bouwen en werd het oude huis afgebroken. Het Sint Elisabethsgasthuis kocht op 1 september 1874 op een veiling het landgoed Brinkgreven. In de loop van de 19de en 20ste eeuw werden in meerdere fases diverse paviljoens gebouwd en weer afgebroken, nieuwe wegen aangelegd en weer verlegd.

De aanleg van het oorspronkelijke landschapspark, dat door de bekende tuinarchitect Leonard Springer was ontworpen, is nog maar weinig herkenbaar, met uitzondering van de volgroeide bospercelen en monumentale bomen. Aan de oost- en noordkant van het complex is ook nog sprake van een aantal prachtige vista's en doorzichten.²

Het deelgebied was rond 1832 bijna geheel in gebruik als bouwland. De vele oudere bouwfases en de benodigde infrastructuur hebben de ondergrond van de Brinkgreven grotendeels verstoord. Rond 1980 zijn veel oude gebouwen afgebroken en elders opnieuw gezet en zijn in het westen lange, diepe vijvers gegraven. Het meest zuidoostelijke deel van het deelgebied (akkerland) is afgegraven wegens zandwinning.

Verwachting, selectie

In het kader van de ontwikkeling van het Brinkgreven-terrein, wordt op de locaties met een middelhoge en hoge verwachting die door ontwikkelingen bedreigd worden, archeologisch vervolgonderzoek uitgevoerd.

Gebieden die op basis van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer een middelhoge en hoge verwachting hebben, dienen in het bestemmingsplan opgenomen te worden met de dubbelbestemming Waarde - Archeologisch verwachtingsgebied. Voor de voorwaarden die hier van toepassing zijn, wordt verwezen naar de planregels.

² Miedema, 2010, 22-23.

Rivierenwijk

Beschrijving fysieke en natuurlijke omgeving

Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplandeelgebied Rivierenwijk bestaat uit een vijftal locaties in de Rivierenwijk:

- Het grasveld en de bebouwing tussen het spooreplacement en de Oude Bathmenseweg
- Het gebied Spuistraat, Zaanstraat, Dommelstraat, Geulstraat, Maasstraat en de Holterkolk
- Het speelveld en de groenstrook ten noorden van de Haringvlietstraat
- De hoek van de Lekstraat en de Oude Bathmenseweg
- De Maasstraat ten westen van de Amstellaan en de Schipbeekstraat

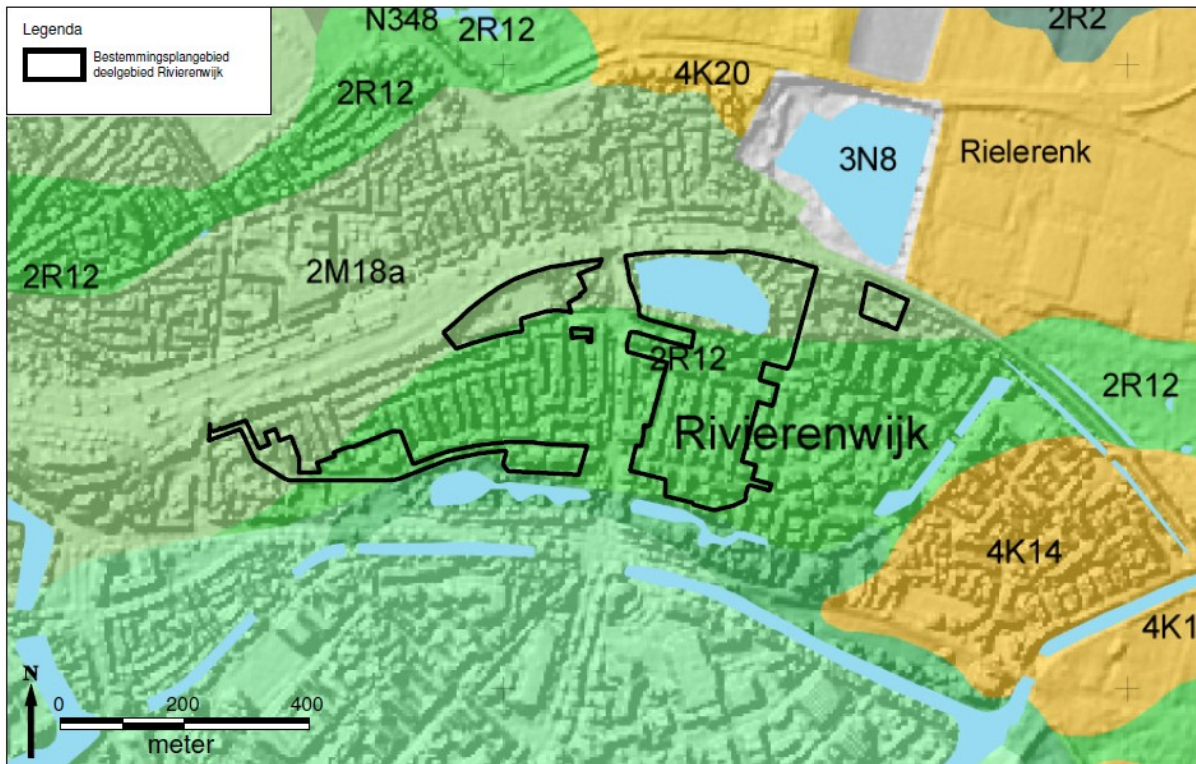
Grondgebruik

De locaties zijn voor een groot deel bebouwd en bestraat. Voor het overige deel zijn de locaties in gebruik als groenstrook, speelveld en water.

Bij archeologisch onderzoek in het deelgebied is gebleken dat de aanleg van infrastructuur het bodemarchief niet altijd verstoord heeft. Woningbouw zal de bodem vooral verstoord hebben als er ook kelders zijn aangelegd.

Geomorfologie

Tot de aanleg van de Snipperlingsdijk rond 1345 stond het grootste deel van het gebied onder directe invloed van het water van de IJssel. De huidige Rivierenwijk maakte deel uit van de uiterwaarden aan de oostkant van de IJssel, de Veenen. Waarschijnlijk liepen lokale beeklopen door dit gebied, die afwaterden in de IJssel. Hierdoor zal het een moerasachtig gebied geweest zijn. In dit drassige gebied lagen zandopduikingen uit het laat-Pleistoceen of vroeg Holoceen. Deze zandopduikingen zullen voor de aanleg van de dijk de weinige relatief droge plaatsen in het gebied geweest zijn.

Op de fysisch geografische kaart van Zuid-Salland wordt het noordelijke en noordwestelijke deel van de Rivierenwijk aangeduid als relatief hoog gelegen rivierterrasvlakte, die plaatselijk bedekt is met dekzand. Het overige deel van de Rivierenwijk is aangeduid als overloop- en doorbraakgeulen. De rivierterrasvlakte is relatief hoog gelegen en zal veel minder onder invloed van de rivier hebben gestaan. Daarom zal de rivierterrasvlakte in het verleden een aantrekkelijkere woonplaats zijn geweest dan de laag gelegen en natte overloop- en doorbraakgeulen. Bovendien kunnen in het gebied met de overloop- en doorbraakgeulen eventuele archeologische resten zijn opgeruimd door activiteiten van het water.

Bodemkundig is het deelgebied niet gekarteerd. Op basis van de geomorfologische eenheden, kunnen op deze de rivierterrasvlakte enkeerdgronden zijn ontstaan. Enkeerdgronden ontstaan door ophoging van akkers met mest of plaggen, waardoor een dik (dikker dan 50 cm) plaggendek ontstaat. Deze gronden ontstaan meestal op de voor akkerbouw geschikte relatief hogere en drogere delen. Op plaatsen waar slechts zwakke bodemvorming heeft plaatsgevonden en geen plaggendek is ontstaan, kunnen kalkloze ooivaaggronden ontstaan zijn. Op de overloop- en doorbraakgeulen zullen vlakvaaggronden ontstaan zijn.

Op basis van het booronderzoek dat in 2011 door BAAC is uitgevoerd op het T&D terrein zou de rivierterrasvlakte ook uit een randzone tussen rivierterras en kronkelwaard kunnen bestaan. In dit geval is ook deze randzone minder geschikt voor permanente bewoning in het verleden.

Beschrijving archeologische en historische elementen

Prehistorie

In het deelgebied zijn geen archeologische vindplaatsen bekend. In de directe omgeving van het deelgebied echter wel. Langs de Snipperlingsdijk werden in 2003 door detectoramateurs een Keltische triquetrum uit de late ijzertijd – vroeg Romeinse tijd en een Romeinse munt uit

de vierde eeuw gevonden (project 1187 & 1188). In de ijzertijd en Romeinse tijd lag er een nederzetting op de dekzandrug van Colmschate ten oosten van het deelgebied. In het deelgebied kunnen daarom op eventuele hogere delen, die niet door de activiteit van de rivier zijn opgeruimd, resten uit de late prehistorie en Romeinse tijd verwacht worden. De lagere delen waren ongeschikt voor bewoning.

Middeleeuwen en nieuwe tijd

Op de locaties van het deelgebied liggen geen bekende historische elementen. In de directe omgeving van het deelgebied echter wel.

Ten zuiden van het deelgebied ligt de Snipperlingsdijk. Deze dijk werd rond 1345 aangelegd om het gebied ten noorden van de dijk bewoonbaar en bewerkbaar te maken. In 1610 werd over de oude Snipperlingsdijk een nieuwe dijk aangelegd.

Ten zuiden van de Snipperlingsdijk liep een deel van de stadslandweer: de Landweer om Teuge. De landweer is een verdedigingssysteem van wallen, greppels en soms palissaden, dat werd aangelegd in de 14de eeuw. Ter hoogte van het ziekenhuis bevond zich op de Snipperlingsdijk een doorgang in deze landweer, de zogenaamde Ziekenboom. Aan de zuidzijde van de Snipperlingsdijk kon de landweer door middel van archeologisch onderzoek worden aangetoond (project 207). Ook in het noordoosten van het deelgebied liep een deel van de stadslandweer: de Landweer om de Kolk.

Op een kleine kop ten zuiden van het deelgebied lag vanaf ongeveer 1348 tot 1572 het zieken- en leprozenhuis St. Jurriën. Dit ziekenhuis bestond uit een hoofdgebouw met een aantal bijgebouwen, waaronder stallen, schuren en een kapel. In de directe omgeving van dit ziekenhuis bevinden zich zeer waarschijnlijk een groot aantal menselijke begravingen. Deze liggen vermoedelijk langs de Snipperlingsdijk, aan weerszijden van het perceel van het ziekenhuis, waarschijnlijk met name aan de oostzijde. De aanwezigheid van archeologische resten is in 1999 bevestigd door archeologisch booronderzoek (project 1078).

Tegenover het gasthuis lag in de 15de eeuw een tolkamer. Deze deed waarschijnlijk ook dienst als herberg. De resten van dit gebouw werden in 2000 opgegraven (project 207). De gebouwen van het gasthuis en de tolkamer-herberg werden tijdens de Tachtigjarige Oorlog in 1572 en 1578 door oorlogshandelingen verwoest. In de omgeving van de Amstellaan lag de Schans van Hopman Haen. Deze schans is in de Tachtigjarige Oorlog omstreeks 1587 aangelegd. De globale locatie van deze schans heeft een middelhoge archeologische verwachting.

Na de oorlogshandelingen in 1572 werd pas vanaf 1600 de tolkamer weer opgebouwd. Het leprozenhuis kreeg een plek binnen de stadsmuren. Op de locatie van het gasthuis werd een boerderij gebouwd. Iets ten oosten van de tolkamer werd een boerderij gebouwd: de Snippeling.

In het deelgebied worden met name resten van landgebruik uit de middeleeuwen en nieuwe tijd verwacht. Op de hogere delen, en met name op de rivierterrasvlakte, kunnen ook resten van structuren, zoals bijgebouwen en andere inrichtingselementen, vanaf de vroege middeleeuwen verwacht worden.

Verwachting, selectie

Het grootste deel van het deelgebied heeft een matige verwachting. De Holterkolk heeft geen archeologische verwachting meer. Het gebied langs de spoordijk in het noorden van het deelgebied bij de Oude Bathmenseweg en Holterkolk hebben een middelhoge verwachting.

In deze gebieden kunnen resten uit alle perioden verwacht worden, maar met name vanaf de late prehistorie. In de gebieden met de bekende historische elementen: de Schans van Hopman Haen kunnen resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd verwacht worden.

Gebieden die op basis van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer een middelhoge en hoge verwachting hebben, dienen in het bestemmingsplan opgenomen te worden met de dubbelbestemming Waarde - Archeologisch verwachtingsgebied. Voor de voorwaarden die hier van toepassing zijn, wordt verwezen naar de planregels.

T&D terrein

Beschrijving fysieke en natuurlijke omgeving

Afbakening van het gebied

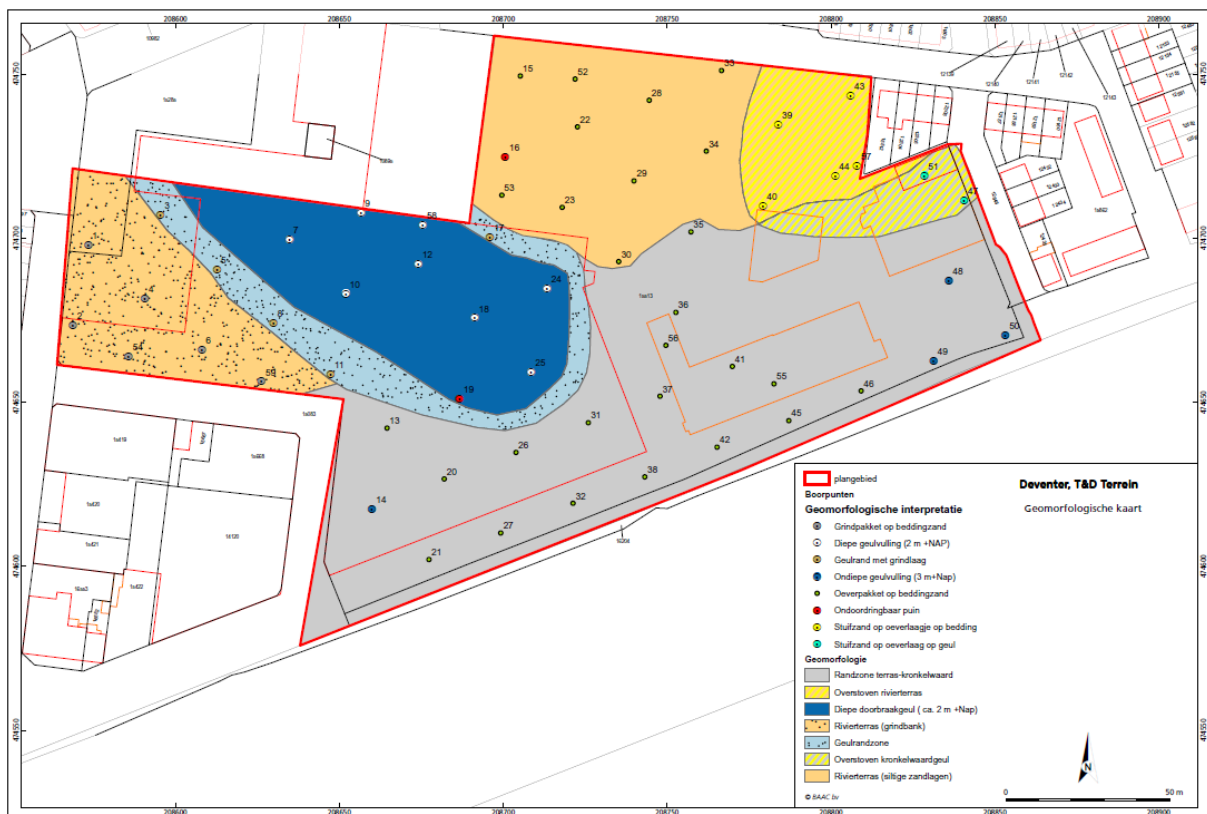
Het bestemmingsplandeelgebied wordt gevormd door het voormalige Thomassen & Drijver terrein. Het terrein grenst aan de spoorlijn Deventer – Zutphen/Almelo, de Rielerweg en de Veenweg.

Grondgebruik

Het deelgebied ligt geheel braak na de sloop en sanering van het terrein.

Geomorfologie

BAAC bv heeft in 2011 een archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd in het deelgebied. Met de resultaten van dit onderzoek was het mogelijk om het natuurlijk landschap van het deelgebied te reconstrueren.

Het natuurlijke rivierlandschap in het deelgebied bestaat uit compacte, oude rivierterrasafzettingen (oude beddingen), een doorbraakgeul en een randzone tussen terras en kronkelwaard.

Het hogere deel van het begraven natuurlijke rivierlandschap wordt gevormd door een westelijke en noordelijke zone met rivierterrasafzettingen. Door het iets hogere noordelijke rivierterras heeft een doorbraak plaatsgevonden, waarbij een doorbraakgeul gevormd is. Mogelijk is ook de doorslagkolk bij het booronderzoek waargenomen. In de geul is een veenlaag aangeboord onder een oeverafzetting van de IJssel, wat erop wijst dat het bovenste deel van de oude geulvulling begon te verlanden en dat de geul

mogelijk dateert van vóór de Holocene aansluiting van de IJssel op het Rijnsysteem in 350-600 na Chr.

Het natuurlijk landschap in het zuidelijke deel van het deelgebied wijkt af van het noordelijke terras door zijn lagere natuurlijke hoogte en zijn sterk wisselende gesedimenteerde, natte bodemopbouw. Er bevinden zich hier onder de oeverafzettingen van de IJssel rivierafzettingen en soms opduikingen van oud beddingzand. Tevens bevinden zich hier verspreid wat ondiepe jonge geulvullingen. Mogelijk behoren deze tot een kronkelwaard, maar dat is niet duidelijk. Daarom is deze natte en lager gelegen natuurlijke zone geïdentificeerd als een randzone van het rivierterras naar een meer zuidelijk liggende, lagere kronkelwaard die onder de Rivierenwijk ligt.

Over dit oude landschap heeft zich door gebruik als landbouwgrond een akkerlaag gevormd. Deze is in vrijwel het gehele deelgebied aangetroffen. Hierover is in de periode 1928 tot 1960 een ca. 1 m dikke ophogingslaag aangebracht.

In het noordoostelijke deel van het deelgebied heeft zich mogelijk een jonge rivierduin gevormd over een oude oppervlakte laag. Op basis van archeologische indicatoren is de oppervlakte laag globaal te dateren tussen 1300-1850 na Chr. Het is ook mogelijk dat het zandpakket niet (geheel) door de wind, maar door de mens is aangebracht als een dijklichaam van de Oude Holterweg.

De randzone tussen terras en kronkelwaard was waarschijnlijk te nat om te bewonen, maar niet voor gebruik als landbouwgrond. De hogere delen gevormd door het rivierterras waren waarschijnlijk wel geschikt voor bewoning.³

Beschrijving archeologische en historische elementen

Prehistorie

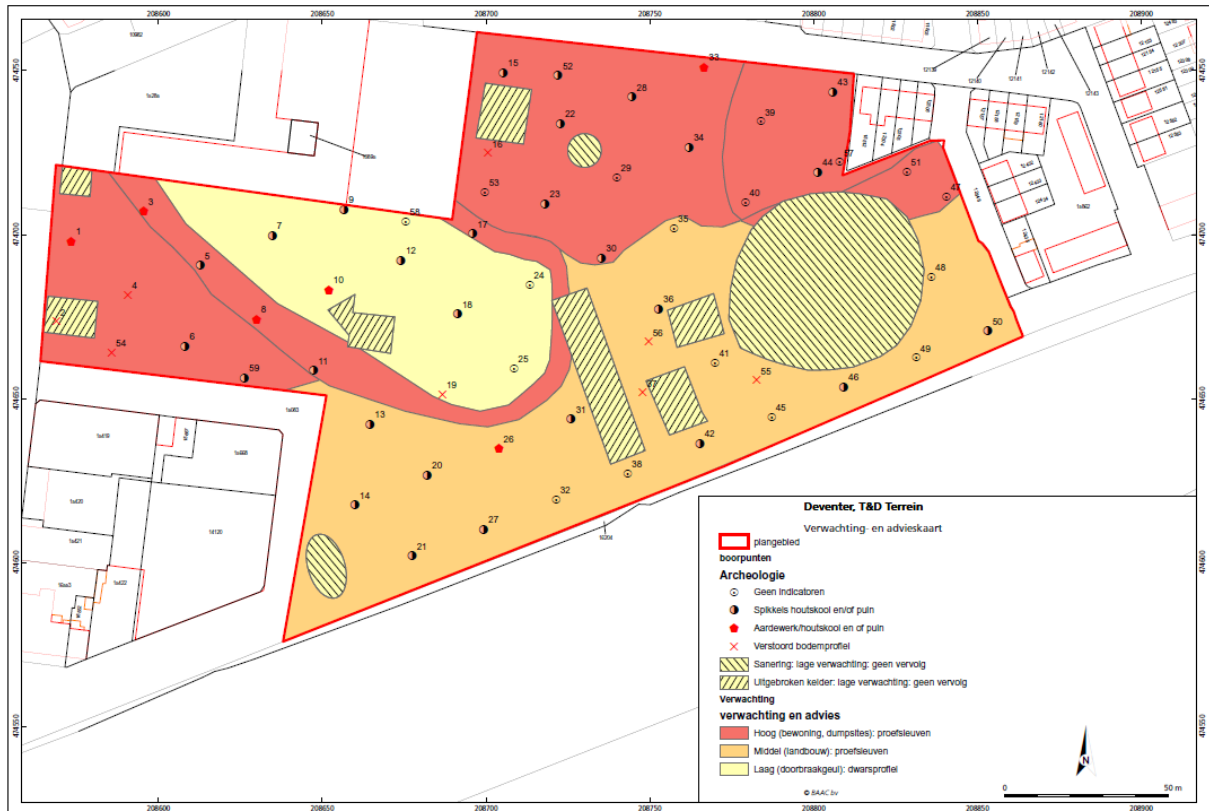
In het deelgebied liggen geen bekende archeologische vindplaatsen uit de prehistorie en Romeinse tijd. Het in 2011 door BAAC bv uitgevoerde archeologisch booronderzoek heeft geen archeologische indicatoren uit de prehistorie opgeleverd. Uit de landschappelijke gegevens die dit onderzoek heeft opgeleverd, blijkt dat de hogere delen gevormd door het rivierterras geschikt waren voor bewoning vanaf het laat neolithicum tot en met de Romeinse tijd. De randzone tussen terras en kronkelwaard was wel geschikt voor landbouw, maar vanwege de lage ligging wordt verwacht dat deze pas vanaf de middeleeuwen intensiever in gebruik wordt genomen.

Middeleeuwen en nieuwe tijd

In het deelgebied liggen geen bekende archeologische vindplaatsen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Het deelgebied maakte deel uit van het landbouwareaal rond de stad Deventer. In de omgeving van het deelgebied verschillende historische elementen. Deze elementen (dijken, de Huizen bij de Kolk, de Rozegaard, de molen van de Voorstad, herberg de Paauw, de Ploeg, de Eekmolen en militaire elementen) zijn echter te ver van het deelgebied gelegen om daar sporen achter te laten. Wel zijn andere sporen van landgebruik uit de middeleeuwen en nieuwe tijd te verwachten.

In de tijdens het in 2011 door BAAC bv uitgevoerde archeologisch booronderzoek aangetroffen oude akkerlaag zijn keramiek fragmenten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. Deze zijn waarschijnlijk meegekomen met mest en afval dat als bemesting op de akker is aangebracht.

³ Miedema, 2011, 31-34.

Verwachting, selectie

In het kader van de ontwikkeling van het T&D-terrein, zal op de locaties met een middelhoge en hoge verwachting die door ontwikkelingen bedreigd worden, archeologisch vervolgonderzoek worden uitgevoerd.

Gebieden die op basis van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer een middelhoge en hoge verwachting hebben, dienen in het bestemmingsplan opgenomen te worden met de dubbelbestemming Waarde - Archeologisch verwachtingsgebied. Voor de voorwaarden die hier van toepassing zijn, wordt verwezen naar de planregels.

Kazerne Westenberg, Schalkhaar

Beschrijving fysieke en natuurlijke omgeving

Afbakening van het gebied

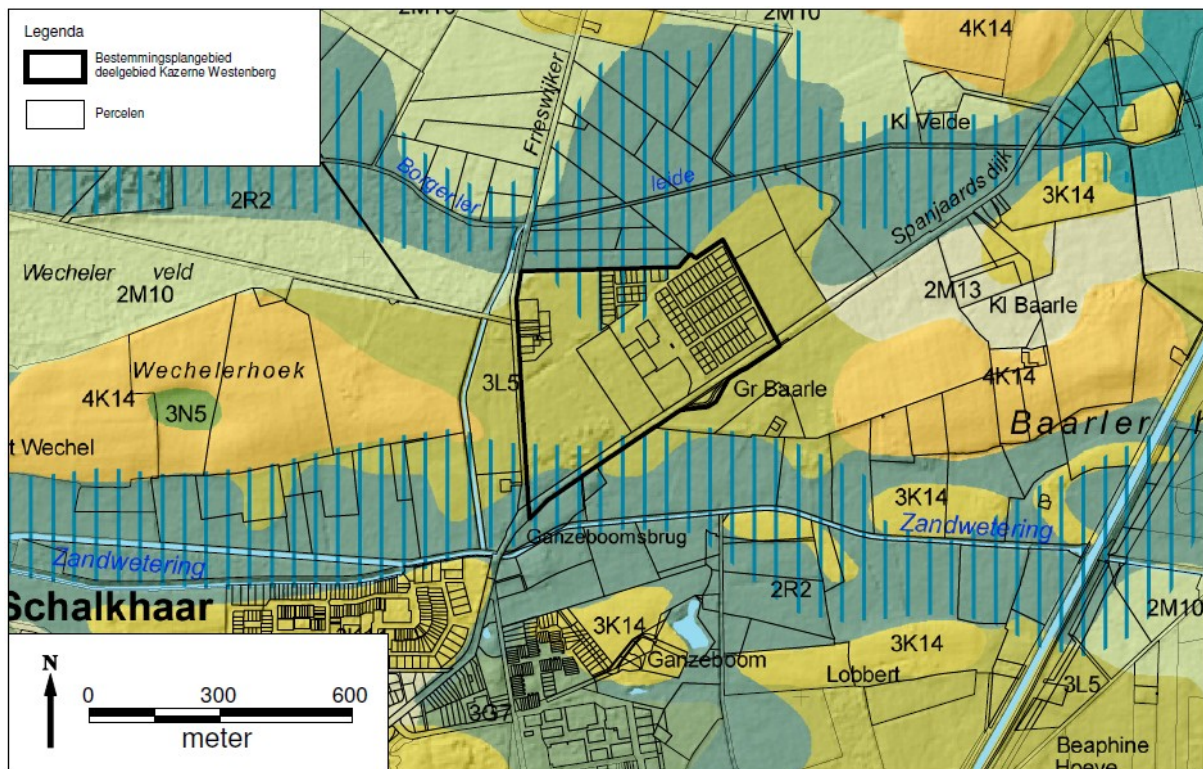
Het bestemmingsplandeelgebied Kazerne Westenberg wordt gevormd door de voormalige kazerne Westenberg. Het deelgebied wordt begrenst door de Spanjaardsdijk in het zuiden en de Frieswijkerweg in het westen.

Grondgebruik

Het deelgebied is voor een deel bebouwd en bestraat. Enkele locaties zijn in gebruik als grasgrond of groenstrook.

Geomorfologie

Het natuurlijk landschap van het buitengebied van de gemeente Deventer bestaat grotendeels uit jong dekzand. Het jonge dekzand is door de wind afgezet tijdens de laatste ijstijd (ca. 120.000-10.000 jaar geleden). Hierdoor zijn afwisselend dekzandhoogtes en dekzandlaagtes ontstaan. De dekzandruggen waren goed geschikt voor akkerbouw. Vaak waren de dekzandruggen al vanaf de prehistorie door mensen in gebruik.

Op de fysisch geografische kaart van Zuidwest Salland is het deelgebied aangegeven als dekzandwieling, omringd door twee hoge dekzandduinen in het westen en oosten en dalvormige laagtes in het noorden en zuiden. Op delen van de dekzandwieling is beekleem of klei aanwezig. De lokale aanwezigheid van klei of beekleem op de dekzandwieling doet vermoeden dat de locatie een minder aantrekkelijke plaats is voor bewoning in het verleden. De bewoning zal zich eerder op de dekzandduinen gevestigd hebben.

Op de dekzandwieling heeft zich een veldpodzolbodem gevormd. Deze bodems ontstaan meestal in gebieden die later ontgonnen worden en relatief iets natter zijn. In de dalvormige

laagtes en de gebieden met leem zijn leek- of woudeerdgronden ontstaan. Deze ontstaan op minder goed ontwaterde gronden met leem.

Beschrijving archeologische en historische elementen

Prehistorie

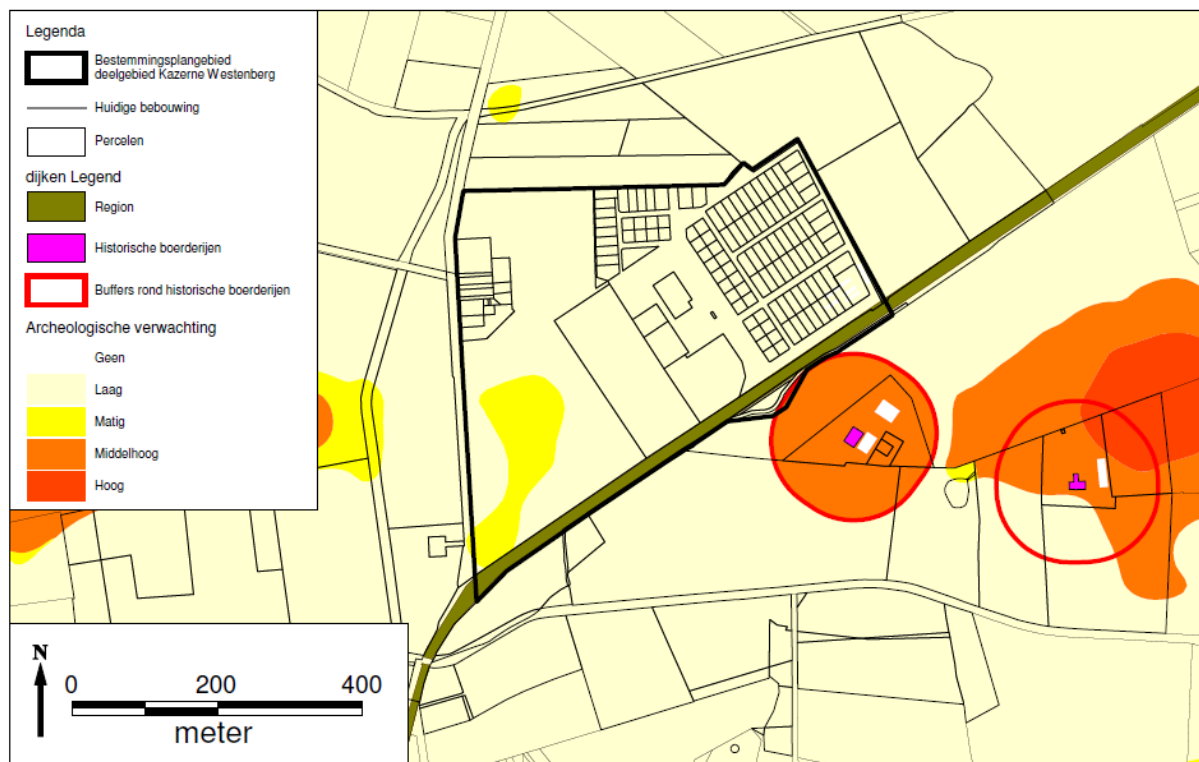
In het deelgebied liggen geen bekende vindplaatsen uit de prehistorie. Vanwege de landschappelijk minder gunstige ligging op een dekzandwelling ingeklemd door dekzandduinen en dalvormige laagtes heeft het deelgebied een lage en matige archeologische verwachting. Er worden slechts randverschijnselen verwacht van bewoning op de hoger gelegen delen in de omgeving (op de dekzandduinen).

Middeleeuwen en nieuwe tijd

Ten zuiden van het deelgebied ligt het historische erf Groot Baarle, vroegste vermelding 1399. Rond historische boerderijen is een bufferzone van 100 m aangegeven. Bij boerderijen met een vroegste vermelding voor 1800 worden in deze zone oudere voorgangers en randverschijnselen van het erf verwacht en hebben de zones een middelhoge archeologische verwachting. Een klein deel van de bufferzone ligt binnen het deelgebied.

Langs de zuidgrens van het deelgebied loopt de Spanjaardsdijk. Deze dijk wordt voor het eerst vermeld op de Hottingerkaart van ca. 1787 als "Spanjaardsdijk, weg tussen Linden en Deventer".

Er zijn geen historische aanwijzingen voor andere resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Het grondgebruik op de kadastrale kaart van 1832, heide, grasgrond en hooiland, sluit aan bij het ontstaan van een veldpodzol in het gebied.

Verwachting, selectie

Het deelgebied heeft een grotendeels lage en matige archeologische verwachting. De Spanjaardsdijk heeft als oud dijklichaam een middelhoge archeologische verwachting gekregen. Langs de zuidgrens van het deelgebied, ter hoogte van de rotonde Spanjaardsdijk-Garderegimentsweg, ligt een klein gebied met een middelhoge verwachting. Hier geldt een middelhoge verwachting omdat hier oudere voorgangers van Groot Baarle verwacht worden.

Gebieden die op basis van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer een middelhoge en hoge verwachting hebben, dienen in het bestemmingsplan opgenomen te worden met de dubbelbestemming Waarde - Archeologisch verwachtingsgebied. Voor de voorwaarden die hier van toepassing zijn, wordt verwezen naar de planregels.

Dortherbeek

Beschrijving fysieke en natuurlijke omgeving

Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplandeelgebied Dortherbeek wordt gevormd door delen van de oevers van de Dortherbeek in de gemeente Deventer.

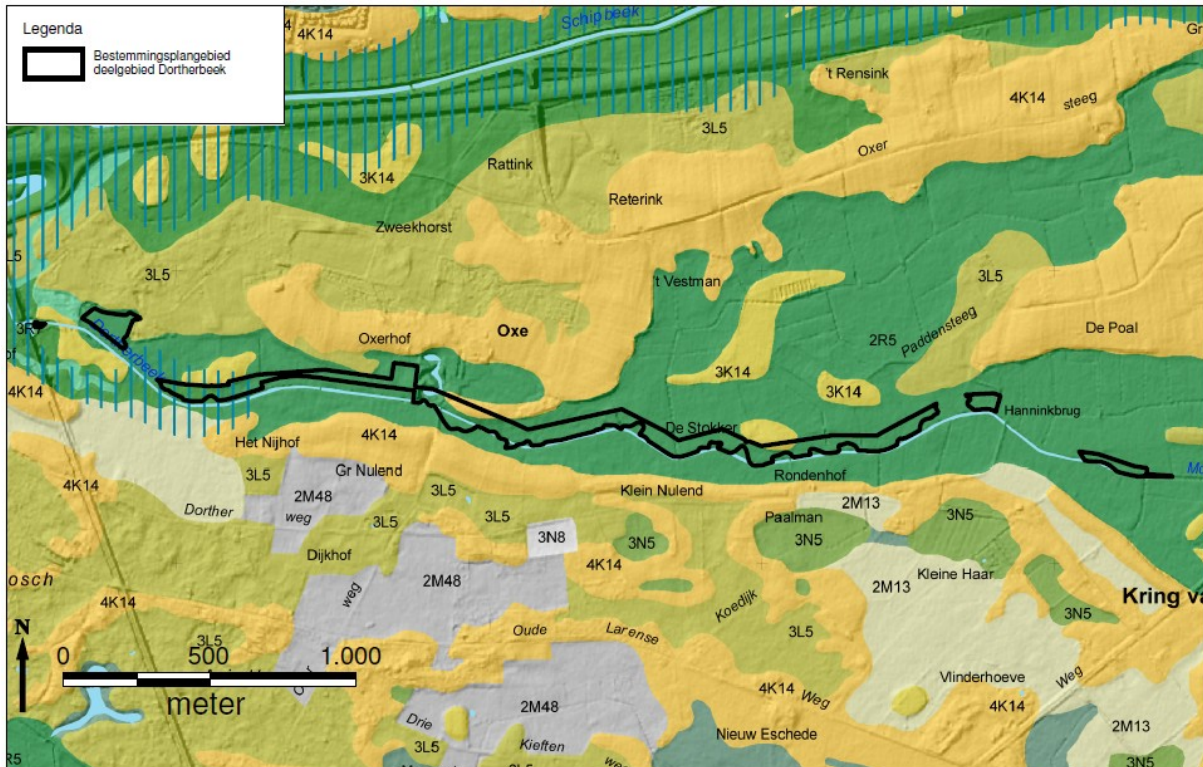
Grondgebruik

Het deelgebied is voor het grootste deel gebruik als landbouwgrond. Kleine delen zijn in gebruik als houtsingel, weg of beek.

Geomorfologie

Het natuurlijk landschap van het buitengebied van de gemeente Deventer bestaat grotendeels uit jong dekzand. Het jonge dekzand is door de wind afgezet tijdens de laatste ijstijd (ca. 120.000-10.000 jaar geleden). Hierdoor zijn afwisselend dekzandhoogtes en dekzandlaagtes ontstaan. De dekzandruggen waren goed geschikt voor akkerbouw. Vaak waren de dekzandruggen al vanaf de prehistorie door mensen in gebruik.

Het deelgebied ligt in het beekdal van de Dortherbeek. In dit laaggelegen landschap met beekmeanders was het vanwege de nattigheid niet mogelijk om permanent te wonen. In bodemkundig opzicht is sprake van bekeerdersgronden.

Beschrijving archeologische en historische elementen

Prehistorie

In het deelgebied zijn, behalve de vondst van een bronstijdbijl, geen archeologische vindplaatsen uit de prehistorie en Romeinse tijd bekend.

In beekdalen wordt een lage dichtheid aan archeologische resten verwacht. Het zijn de nattere en laaggelegen gebieden die in het verleden ongeschikt of minder geschikt waren voor bewoning en pas in de late middeleeuwen of nieuwe tijd werden ontgonnen. Wel kunnen randverschijnselen worden verwacht van bewoning op de hoger gelegen delen in de omgeving. Dit geldt vooral langs de randen van hogere gronden.

Daarnaast kunnen in het lage gebied losse vondsten van onder andere stenen bijlen, vuurstenen dolken en bronzen voorwerpen verwacht worden, die waarschijnlijk deels als ritueel depot in natte omgeving en deels als verloren voorwerpen beschouwd kunnen worden. Een voorbeeld hiervan is de in 1997 in de buurt van de Oxerhoflaan gevonden bronstijdbijl in het beekdal van de Dortherbeek (project 1070).

Middeleeuwen en nieuwe tijd

Op de grens van het deelgebied liggen twee historische boerderijen: Den Bosch – Vriesenkolk, eerste vermelding 1838 en Stokker, eerste vermelding 1695. De overige historische erven in het gebied liggen verder naar het noorden, langs de randen van de dekzandruggen. Rond historische boerderijen is een bufferzone van 100 m aangegeven. Bij boerderijen met een vroegste vermelding voor 1800 worden in deze zone oudere voorgangers en randverschijnselen van het erf verwacht en hebben de zones een middelhoge archeologische verwachting. De bufferzone met middelhoge verwachting van Stokker ligt binnen het deelgebied.

Verwachting, selectie

Het deelgebied heeft een grotendeels lage archeologische verwachting. Daarnaast hebben twee kleine kopjes een matige archeologische verwachting. De bufferzone van boerderij Stokker, ter hoogte van Paddegatsteeg 4, heeft een middelhoge archeologische verwachting. Hier geldt een middelhoge verwachting omdat hier oudere voorgangers van boerderij Stokker verwacht worden.

Gebieden die op basis van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer een middelhoge en hoge verwachting hebben, dienen in het bestemmingsplan opgenomen te worden met de dubbelbestemming Waarde - Archeologisch verwachtingsgebied. Voor de voorwaarden die hier van toepassing zijn, wordt verwezen naar de planregels.

Tankstation Texaco Siemelinksweg

Beschrijving fysieke en natuurlijke omgeving

Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplandeelgebied Tankstation Texaco wordt gevormd door het Texaco tankstation langs de Siemelinksweg en een zone er direct omheen.

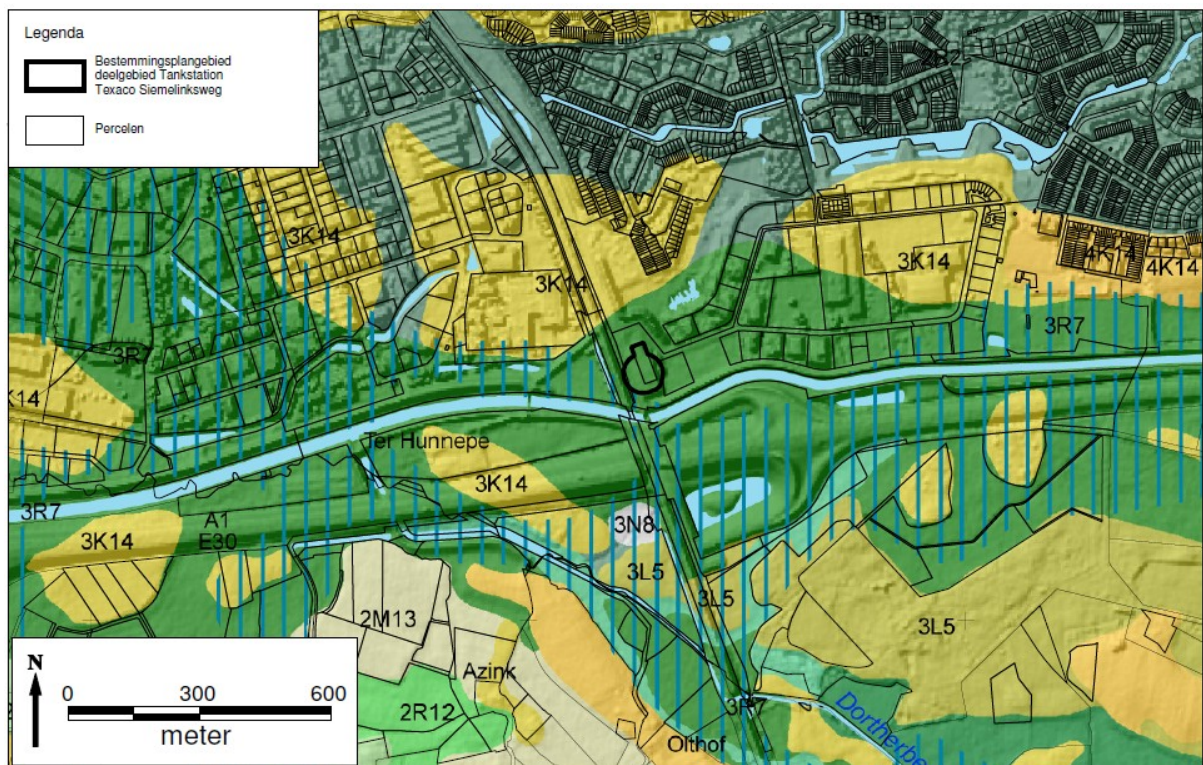
Grondgebruik

Het deelgebied is in gebruik als tankstation, het is voor een deel bestraat en in gebruik als parkeerplaats en weg. Een deel van het gebied is in gebruik als grasgrond of groenstrook.

Geomorfologie

Het natuurlijk landschap van het buitengebied van de gemeente Deventer bestaat grotendeels uit jong dekzand. Het jonge dekzand is door de wind afgezet tijdens de laatste ijstijd (ca. 120.000-10.000 jaar geleden). Hierdoor zijn afwisselend dekzandhoogtes en dekzandlaagtes ontstaan. De dekzandruggen waren goed geschikt voor akkerbouw. Vaak waren de dekzandruggen al vanaf de prehistorie door mensen in gebruik.

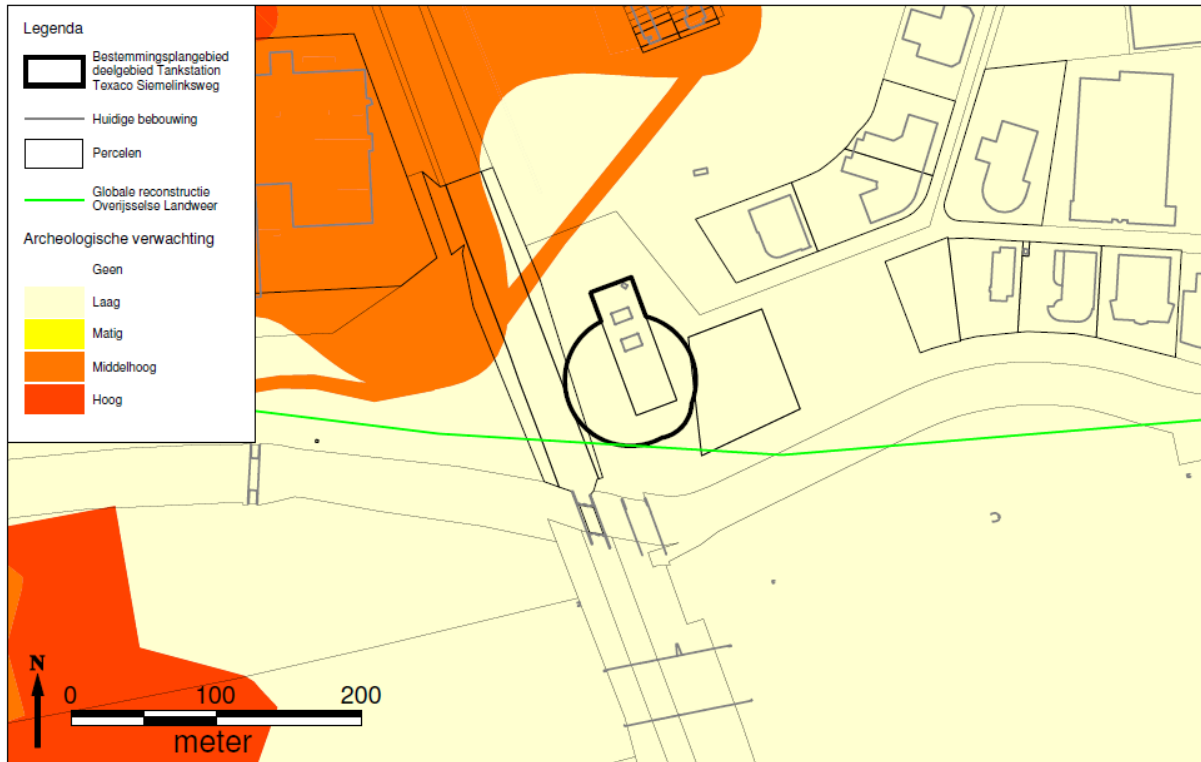
Het deelgebied ligt in het beekdal van de Schipbeek. In dit laaggelegen landschap met beekmeanders was het vanwege de nattigheid niet mogelijk om permanent te wonen. In bodemkundig opzicht is sprake van beekerdgronden.

Beschrijving archeologische en historische elementen

Prehistorie

In het deelgebied liggen geen bekende vindplaatsen uit de prehistorie. Vanwege de ligging in een beekdal heeft het deelgebied een lage archeologische verwachting. Er worden slechts randverschijnselen verwacht van bewoning op de hoger gelegen delen in de omgeving.

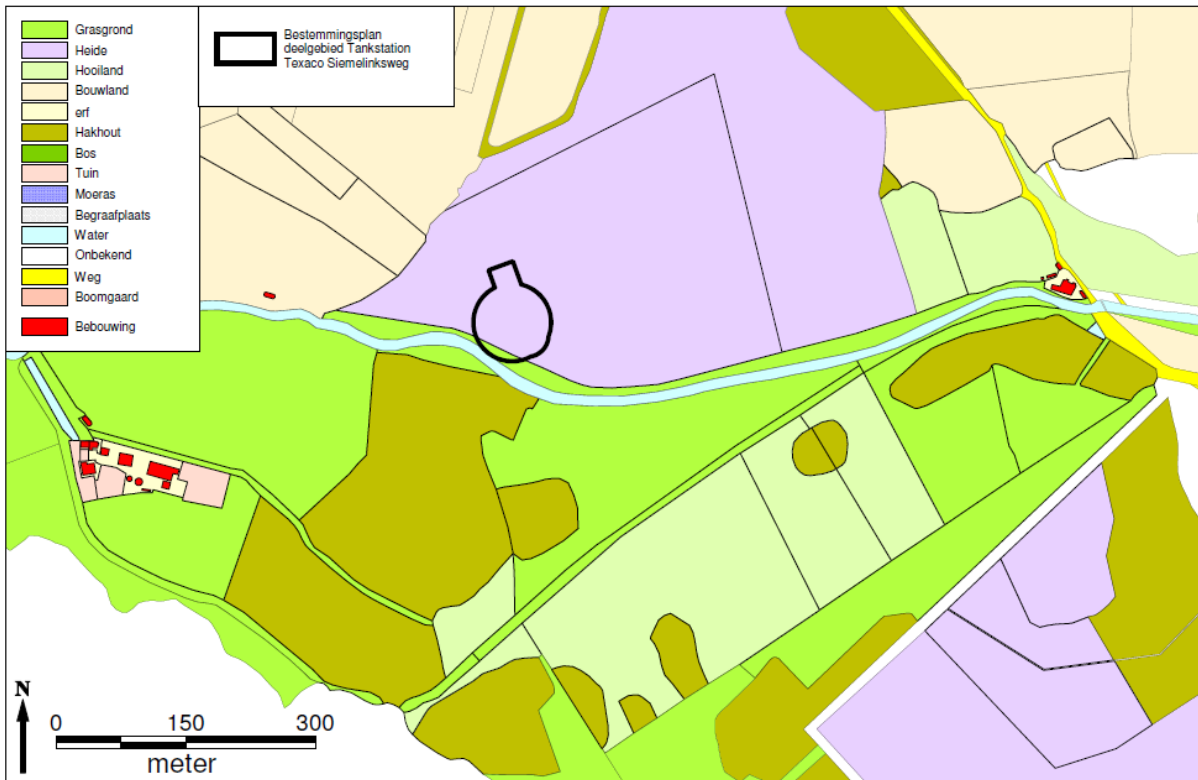

Middeleeuwen en nieuwe tijd

Langs de zuidgrens van het deelgebied wordt de globale locatie van de Overijsselse Landweer gereconstrueerd. De Overijsselse landweer was een verdedigingssysteem van sloten en wallen uit de 14de eeuw. De landweer werd door het Oversticht aangelegd tegen aanvallen vanuit Gelre en liep grotendeels langs de Schipbeek. De exacte locatie van landweren is moeilijk te voorspellen.

Meestal wordt de kadastrale kaart van 1832 gebruikt om meer duidelijkheid te verkrijgen over de locaties van de landweren. Van deze kaart is het laatmiddeleeuwse cultuurlandschap af te leiden, omdat de grote landschappelijke veranderingen door de mechanisatie van bouw, sloop en landbouw in 1832 nog niet hadden plaatsgevonden. In 1832 waren de landweren zelf niet meer in gebruik, maar zijn ze vaak nog wel te herkennen als grasperceel in eigendom van de stad Deventer. Ook kunnen resten van de landweer als smalle houtwallen of hakhoutpercelen te herkennen zijn.

Op de kadastrale kaart van 1832 zijn in ter hoogte van de het deelgebied aan de Deventer kant van de Dortherbeek smalle graspercelen te zien. Deze percelen zijn in eigendom van de Stad Deventer. Vanaf dit punt tot de toenmalige gemeentegrens met Bathmen blijven smalle gras- en hakhout percelen langs de noordelijke oever van de Schipbeek lopen. Deze percelen vertegenwoordigen mogelijk restanten van de landweer.

Langs de zuidgrens van het deelgebied kunnen daarom resten van de landweer worden verwacht.

Verwachting, selectie

Het deelgebied heeft een lage archeologische verwachting. Langs de zuidelijke grens van het deelgebied worden resten van de Overijsselse Landweer verwacht. De exacte locatie van deze specifieke resten is echter moeilijk aan te geven en daarom blijft de lage verwachting ook hier gelden.

Deze locatie wordt opgenomen zonder dubbelbestemming Waarde – Archeologisch verwachtingsgebied.

Dubbelbestemmingen archeologie

Waarde – Archeologisch verwachtingsgebied

In de gebieden binnen het bestemmingsplangebied met een hoge archeologische verwachting, kunnen resten uit alle perioden verwacht worden. Gebieden die op basis van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer een middelhoge en hoge verwachting hebben, dienen in het bestemmingsplan opgenomen te worden met de dubbelbestemming archeologisch verwachtingsgebied. Voor de voorwaarden die hier van toepassing zijn, wordt verwezen naar de planregels.

In de planregels is vastgelegd dat bij ingrepen met een diepte van 50 cm of meer en een oppervlakte groter dan 100 m² een archeologisch rapport kan worden verlangd. Hieronder zal worden uitgelegd waarom voor deze grenzen is gekozen.

De diepte van 50 cm is gekozen, omdat dit in de meeste gevallen de diepte van de bouwvoor is. In de bouwvoor is de bodem volledig verstoord door grondbewerking of de aanleg van bestrating en eventuele kabels en leidingen.

In de Monumentenwet is een oppervlakte van 100 m² aangegeven als ondergrens. Bodemverstoringen die kleiner zijn dan deze oppervlakte worden uitgezonderd van archeologische verplichtingen. Gemeenten zijn vrij om deze ondergrens in verordeningen of bestemmingsplannen aan te passen. Voor gebieden buiten de historische binnenstad is deze 100 m² echter een redelijke grens. In een ontgraving met een oppervlakte kleiner dan 100 m² is de waarneembaarheid van archeologische sporen in de meeste gevallen niet duidelijk genoeg en zijn uit de waargenomen sporen lastig structuren aan te wijzen. Daardoor wegen de kosten van archeologisch onderzoek niet op tegen de informatie die uit de ontgraving te halen is. In ontgravingen vanaf 100 m² zijn sporen en structuren duidelijker waarneembaar en kan relatief meer informatie worden gedocumenteerd. Door de ondergrens op 100 m² te leggen, worden vooral kleine particuliere initiatieven ontzien.

In de meeste gevallen zal ook bij een oppervlakte van 100-200 m² geen archeologisch onderzoek worden gevraagd. Alleen wanneer de ingreep zal plaatsvinden in de directe omgeving van een archeologische vindplaats of in de bufferzone van een historische boerderij, zal enige vorm van archeologisch onderzoek worden gevraagd. Doordat het om een bekende vindplaats of historisch erf gaat, is de kans op het aantreffen van relevante sporen groter.

De informatiedichtheid en –waarde zijn ten opzichte van de kosten van een volledig archeologisch onderzoek te klein om voor oppervlakten van 100-200 m² een volledig onderzoek te eisen. Daarom zal geen volledig archeologisch onderzoek worden opgezet, maar kan worden volstaan met een archeologische waarneming. Tijdens de archeologische waarneming zullen de resten in grote lijnen worden gedocumenteerd.

Wanneer een oppervlakte van 200 m² of meer zal worden verstoord zal in de meeste gevallen wel een volledig archeologisch onderzoek worden opgezet.

Geen dubbelbestemming archeologie

In de delen van het bestemmingsplangebied die geen, een lage of matig archeologische verwachting hebben, is de kans op het aantreffen van archeologische kleiner. Deze gebieden worden daarom niet in het bestemmingsplan opgenomen met een archeologische dubbelbestemming.

Literatuur

Bartels, M., M. Klomp & I. Hermsen, 2001. *IJzertijd in de Driebergenbuurt, Prehistorische boeren onder een vooroorlogse arbeiderswijk* (= Archeologie in Deventer 4), Deventer.

Bartels, M. & B. Vermeulen, 2004. Archeologische Kroniek Gemeente Deventer, 01-07-2003 tot 30-06-2004, in: *Deventer Jaarboek 2004*, 79.

Bartels, M.H. & B. Vermeulen, 2005. Deventer, Platvoet Kermisterrein, in: *Deventer Jaarboek 2005*, 78.

Bartels, M., 2006. *Het leprozenhuis Sint Jurriën aan de Snipperlingsdijk 25, Deventer. Archeologische bureauverkenning, waardestelling, begrenzing en advies voor behoud of onderzoek* (intern rapport gemeente Deventer), Deventer.

Bloemink, J.W., T.A. Spitzers & S. van der A, 1999. *Verslag van het archeologisch prospectie-onderzoek en historisch onderzoek van het voormalige St. Jurriëns gasthuis aan de Snipperlingsdijk* (= Rapporten IBID), 's Hertogenbosch.

Haveman, E., 2005. Verslag Inventatierend Veldonderzoek Locatie Klinkenbeltsweg, Driebergenbuurt (Blok VIII), Deventer (project 272) (= Interne Rapportages Archeologie Deventer 16), Deventer.

Kloosterboer, T.A. & A.J. Mulder, 1998. Boerderijnamen-kaart gemeente Diepenveen. Plattegrond van de oorspronkelijke gemeente Diepenveen met historische namen en ligging van boerderijen. Schaal 1:25000, Deventer.

Miedema, F.R.P.M., 2010. *Deventer, Plangebied Brinkgreven & Rielerenk. Bureauonderzoek & inventariserend veldonderzoek (verkennende & karterende fase)* (= BAAC rapport V-10.0258), Deventer.

Miedema, F.R.P.M., 2011. *Deventer, Plangebied Thomassen & Drijver Terrein. Bureauonderzoek & inventariserend veldonderzoek (verkennende & karterende fase)* (= BAAC rapport V-11.0154), Deventer.

Mulder, T., 2005. Achter leilinden en kastanjabomen, Schalkhaar.

Verlinde, A.D., 1978. Die Gräber und Grabfunde der späten Bronzezeit und frühen Eisenzeit in Overijssel, I, in: *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 28-1978, 111-132.

Verlinde, A.D. & M. Erdrich, 2006. Het Germaanse grafveld te Deventer-Colmschate, opgraving 1984, in: B.J. Groenewoudt et al. (red.), *Het zandeilandenrijk van Overijssel* (= NAR 22), Amersfoort, 271-381.

Vermeulen, B., 2002. *Het middeleeuwse tolhuis en de middeleeuwse landweer aan de Snipperlingsdijk te Deventer* (= RAD 10), Deventer.

Vermeulen, B., 2006. Verslag Inventatierend Veldonderzoek Moerakkerstraat, Driebergenbuurt Deventer (project 248) (= Interne Rapportages Archeologie Deventer 18), Deventer.

Vermeulen, B. & E. Haveman, 2008. *Bureauonderzoek, Grondradar en Geomorfologie in de Keizers- en Stobbenwaarden, Ruimte voor de Rivier, fasedocument archeologie, Fase 2* (= Rapportages Archeologie Deventer 24), Deventer.

Willemse, N.W., 2007. *Beekdal- en waterloopprojecten Waterschap Rijn en IJssel 2006-2007; archeologische verwachtings- en waardenkaart voor beekdalen en waterlopen* (= RAAP-Rapport 1405), Weesp.